

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Областна администрация
Търговище

Утвърдил на основание
чл.14 от Закона за младежта: /П/

Станислав Парашкевов
Областен управител на
Област Търговище
18.02.2022 г.

ОБЛАСТЕН ПЛАН ЗА МЛАДЕЖТА

ОБЛАСТ ТЪРГОВИЩЕ

2022 ГОДИНА

м. Февруари 2022 г

Съдържание

I. Въведение	3
II. Анализ на предизвикателствата пред младежта в област Търговище:	
1. Демографска перспектива	4
2. Формално и неформално обучение	6
3. Младежка заетост.....	15
4. Икономическа активност и предприемаческо	21
5. Достъп до информация и услуги.....	25
6. Гражданска активност.....	27
7. Младежко доброволчество	33
8. Здравословен начин на живот	38
9. Младите семейства	46
10. Социалното включване на младите хора.....	47
11. Младежка престъпност	53
12. Младите хора в малките населени места и селски райони	60
13. Управление на младежката политика	63
III. Приоритети и специфични цели за провеждане на регионалната политика за младежта и мерки за постигането им.....	64
IV. Описание на съвместните дейности, които допринасят за постигане целите на общинските, областните и националната стратегия за младежта	6
9	
V. Организация и координация на дейностите за постигане на целите ...	70
VI. Действия по наблюдение, оценка и актуализация на областния план за младежта	71
VII. Ред и начин за осигуряване на информация и публичност на плана.	71

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Областният план за младежта на област Търговище е разработен въз основа на Закона за младежта и анализите на потребностите на младежите, представени от общините.

Той разписва изпълнението на Националната политика за младите хора в област Търговище на възраст от 15 до 29 години, формирана според техните потребности и синхронизирана с приоритетите на европейската политика за младежта, а именно:

- насърчаване на икономическата активност и кариерното развитие на младите хора
- създаване на благоприятни условия за училищно и университетско образование и неформално обучение
- професионално и личностно реализиране
- осигуряване на информираност във всички сфери и аспекти на общественоекономическия живот
- повишаване на гражданската активност
- приобщаване към управлението на местно, областно и национално ниво, развитие на младите хора в малките населени места и селски райони, повишаване ролята на младежите в превенцията на престъпността.

Грижата за младите хора е най-важната национална кауза, за да се осигури европейското развитие на България. Настоящият план определя основните цели и приоритети на област Търговище в сферата на младежките политики. Той се базира на потребностите на младите хора и има за цел да ги подпомага в тяхното развитие като активна част от обществото. В синхрон е с приоритетите на Европейската политика за младежта и е документ за разработване на конкретни мерки за работа с младите хора, за тяхната реализация и успешно осъществяване.

С навършването на 14 години започва периодът на юношеството, в който младата личност оформя своята идентичност, интереси и ориентация за развитие, изпитва силна потребност от себеутвърждаване и доверие. Основните теми и широкият обхват на проблемите, които засягат младите хора, налага прилагането на многосекторен подход в изпълнението на плана.

При разработването на настоящия план Областна администрация Търговище осъществи тясно сътрудничество с институции и организации от секторите: образование, заетост, социална подкрепа, здравеопазване, вътрешен ред и сигурност, с неправителствените организации, Местните комисии за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни и др.

II. АНАЛИЗ НА ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВОТА ПРЕД МЛАДЕЖТА В ОБЛАСТ ТЪРГОВИЩЕ

Демографска перспектива

В условията на динамично развиващо се общество, настъпващите промени и засилващата се емиграция на млади хора в чужбина, едно от най-големите предизвикателства пред институциите е да мотивират младите хора да се реализират в България, да се създаде стабилен социален и икономически климат, мотивиращ младежите да останат в страната. Според прогнозите на НСИ в периода 2020 г броят на младите хора намалява като особено рязко това ще се отрази на възрастовите групи 15-19 и 20-24.

Основната характеристика на младежката общност в област Търговище, както и предизвикателствата пред нея, не са по-различни от тези на младежите в национален мащаб.

В резултат на демографските и миграционни процеси числеността на населението в Област Търговище трайно намалява през последните години. Процесът на депопулация е налице във всички общини в региона. Към 12.04.2021 жителите на в областта са 110 027, с 3800 души по-малко сравнение с предходния период.

През 2021 г. в градовете живеят 59 592 души (54,51%), а в селата -50 435 души(46,12%).

В общините Търговище и Попово преобладава градското население, докато в останалите общини относителния дял на жителите в селските райони е по-висок.

Съотношение мъже/жени се променя слабо за последните 5 години. Запазва се тенденцията като цяло превес да има относителния дял на женския пол. През 2021 година жените са 56 362 (51,51%), а мъжете 53 665 (49,17%). Броят на представителите от мъжки пол е значително по-висок сред детското население и това в трудоспособна възраст, докато след 65 години отчетливо преобладава женския пол.

Към 31.12.2020 г. разпределението на жителите на областта по възрастови групи е както

следва:

- от 0 до 19 години – 19,5 % /21 505 души/ при 18,5 % за страната
- от 20 до 64 години – 59,6 % / 64 235 души/ при 60,8 % за страната;
- над 65 години – 20,9 % /24 287 души/ при 20,7 % за страната.

Наблюдава се леко намаляване на делът на лицата над 65-годишна възраст. Делът на детското население и населението в трудоспособна възраст няма съществени изменения през последните две години. Въпреки това коефициентите на възрастова зависимост са с неблагоприятна тенденция за Област Търговище. Тенденцията за застаряване на населението е по-силно изразена в селата. Налице е продължаващ

процес на застаряване на населението, който се изразява в намаляване на абсолютния брой и относителния дял на населението под 15 години и увеличаване на броя и дела на населението на 65 и повече години.

Най-голям е относителният дял на населението на 65 и повече години в община Попово (28,0%), а най-нисък в община Омуртаг (23%). Делът на населението на възраст под 15 г. е с най-висок относителен дял в община Омуртаг (17,0%), а най-нисък в общините Попово (14%) и Опака (14,0%). Населението във възрастовата група 15 – 64 години е с най-висок относителен дял в община Опака (62%) и община Омуртаг (61%).

В община Търговище - от 54428 души през 2016 год., към 12.04.2021 г. населението наброява 53 809 жители – като населението в под трудоспособна възраст е 8809 души, в трудоспособна възраст е 32 161, а в над трудоспособна възраст – 12839 души.

В настоящия момент в община Антоново населението е 5466 души, като от тях 885 са в под трудоспособна възраст, 3431 души са в трудоспособна възраст, а 1150 души в над трудоспособна възраст.

Община Опака включва шест населени места. Към 12.04.2021 г. постоянното население на общината е 5806 жители по данни на НСИ, като около половината живее в града. Женското и мъжкото население са изравнени в почти всички възрастови групи. Населението в под трудоспособна възраст е 882 души, в трудоспособна възраст е 3764, а в над трудоспособна възраст – 1160 души.

Броят на населението в община Омуртаг по постоянен адрес към 12.04.2021 г. е 20 778 души. То е разпределено неравномерно по отделните населени места, като 10 388 са мъже и 10 390 са жени. От тях 7 079 души са живущите в гр.Омуртаг, а останалите 13 699 души са жители на населените места - 41 броя в Община Омуртаг. Населението в под трудоспособна възраст е 3497 души, в трудоспособна възраст е 12 429, а в над трудоспособна възраст – 4852 души.

Възрастовата структура на община Попово към 2021 г. е следната — общото население е 24 613 жители, от които в трудоспособна възраст са 15 059 лица, под трудоспособна възраст (от 0 до 18 год.) са 2312 лица, над трудоспособна възраст (за жените – над 60 год. год. и за мъжете - над 62 год.) са 7242 лица.

Таблица 1

Население от 10 до 29 г. по възрастови групи и пол.

Област Търговище	Всичко	Мъже	Жени
10-14 г.	5642	2859	2783
15-19 г.	5496	2827	2669
20-24 г.	4597	2300	2297
25-29 г.	5907	3023	2884

Данните са на НСИ към 31.12.2019 г.

Таблица 2**Население от 10 до 29 г. по възрастови групи и местоживеене.**

Област Търговище	Всичко	В градовете	В селата
10-14 г.	5642	3010	2663
15-19 г.	5496	2872	2624
20-24 г.	4597	2428	2169
25-29 г.	5907	3112	2795

*Данните са на НСИ към 31.12.2019 г.***Таблица 3****Население по етническа група и възраст.**

Област Търговище	Възраст в навършени години 10-19 г.	Възраст в навършени години 20-29 г.
1.Българска	4931	5428
2.Турска	4560	5099
3.Ромска	1352	1342
4.Друга	78	121
5.Не се самоопределят	158	179

Данните са на НСИ към 01.02.2011г.

От горепосочената таблица е видно, че децата и младите хора от 10 до 29 год. в област Търговище са представени основно в три етнически групи: българска - 10359, турска - 9659, ромска - 2694.

1. Формално и неформално обучение

Равният достъп до образование означава осигуряване на конституционното право на всички деца да получат съизмеримо по качество образование. Упражняването на това право включва безплатно училищно обучение за придобиване на средно образование, както и непрекъснатото повишаване на образованието и квалификацията. Държавата създава възможности децата да посещават училища със съвременна материално-техническа база и с квалифицирани учители, където те да получават образование, съответстващо на потребностите на съвременния живот.

При осъществяването на образователната дейност не се допускат ограничения или привилегии, основани на различията между учениците и младежите. За онези, които нямат равен старт (недостатъчно добре владеещи български език, лица със специални образователни потребности и/или от етнически уязвими групи), се полагат специални грижи с оглед тяхното пълноценно участие в образователния процес. Равният достъп до образование включва диференциране на грижата спрямо различните потребности на учениците.

Тези политики и мерки са залегнали в основните стратегически документи на Министерството на образованието и науката.

С влизането в сила на Закона за предучилищното и училищното образование се определят като национален приоритет принципите за равен достъп до качествено

образование и приобщаване на всяко дете и на всеки ученик, както и равнопоставеност и недопускане на дискриминация при провеждане на предучилищното и училищното образование.

Тези принципи са гарант за интелектуално, социално и духовно развитие и подкрепа на всеки ученик в съответствие с възрастта, потребностите, способностите и интересите му, както и за придобиване на компетентности, необходими за успешна личностна и професионална реализация и активен граждански живот в съвременните общности.

С новия закон чрез Системата на предучилищното и училищното образование се осигуряват условия за придобиване на основно и средно образование и/или на професионална квалификация.

За онези, които нямат равен старт (недостатъчно добре владеещи български език, лица със специални образователни потребности и/или увреждания и лица от етнически уязвими групи) се полагат специални грижи с оглед тяхното пълноценно участие в образователния процес. Равният достъп до образование включва диференциране на грижата спрямо различните потребности на учениците. Въведеното с новия закон понятие "Приобщаващо образование" представлява процес на подкрепа на индивидуалността на всяко дете или ученик и на разнообразието от потребности на всички деца и ученици чрез активиране и включване на ресурси, насочени към премахване на пречките пред ученето и научаването и към създаване на възможности за развитие и участие на децата и учениците във всички аспекти на живота на общността.

Политиката за осигуряване на достъп до образование на всички ученици в регионален план се определя от няколко водещи фактора, а именно: безработица и нисък социален статус на населението, високото ниво на емиграция, наличие на рискови групи ученици в неравностойно и уязвимо положение и пр.

Тези обстоятелства обособяват учениците в неравностойно и уязвимо положение като най-рисковите групи.

В профила на учениците, на които е необходимо да се осигури образование, се включват преди всичко подлежащите на задължително обучение до 16-годишна възраст и застрашените от преждевременно напускане на училище над 18 навършени години. Важна мярка в тази връзка в регионалната училищна мрежа на област Търговище е 100% осигуряване на безплатен транспорт за извозването на учениците до населените места, в които функционират средищни училища.

В Закона за предучилищното и училищното образование се въвежда обучението чрез работа (дуално обучение). Това е специфична форма на професионално обучение за придобиване на професионална квалификация, което се организира въз основа на партньорство, включително по договор между един или няколко работодатели и институция за професионално образование и обучение. Институциите, които имат право да осъществяват професионално образование и обучение чрез работа, са

професионални училища, професионални гимназии и центрове за професионално обучение. На територията на област Търговище за учебната 2019/2020 г. не са реализирани дуални паралелки. За предстоящата учебна година отново се прави предложение за дуална форма на обучение.

Завършващите осми клас ученици със специални образователни потребности имат възможност да продължат обучението си в професионални паралелки за придобиване на I-ва степен професионална квалификация в ПГТХВТ „Ал. Константинов“ гр. Търговище, и в ПГТЛП гр. Попово.

За всички слуховоувредени ученици от североизточния регион на страната е осигурен равен достъп до образование и обучение в СУУУС за деца с увреден слух „Свети Иван Рилски“ гр. Търговище. За учениците от отдалечените области, както и за ученици над 16-годишна възраст училището предлага форма от интернатен тип обучение, включващ пълния образователен цикъл /задължителна подготовка, задължително-избираема подготовка, свободно-избираема подготовка, самоподготовка, слухово-речева рехабилитация, отбих и игри, хранене/ от I до XII клас, осигуряващ една толерантна и стимулираща учебна среда. В училището се планират и реализират разнообразни извънкласни форми, мотивиращи слуховоувредените ученици да участват в дейности през свободното си от учебни занятия време. Пълноценно се осъществява сътрудничество между училището и обществеността.

Значим принос за осигуряването на достъп до образование на млади хора е проект BG05M2OP001-3.003-0001 „Подкрепа за равен достъп и личностно развитие“ по ОП „Развитие на човешките ресурси“.

Една от основните дейности на проекта е осигуряване на условия и ресурси за надграждане и развитие на подкрепяща среда в детските градини и училищата за осъществяване на включващо обучение. В рамките на тази дейност бяха създадени добри модели и практики, които станаха част от Закона за предучилищното и училищното образование (ЗПУО) и Наредбата за приобщаващото образование (Обн. - ДВ, бр. 86 от 27.10.2017 година в сила от 27.10.2017 година, приета с ПМС № 232 от 20.10.2017 г.). След приключване на проекта в три училища са назначени общо 8 ресурсни учители, 2 психолози и 3 логопеди, работили в тези училища по проекта.

За осъществяване на училищно образование и обучение на ученици над 16 годишна възраст в училищата от областта се предлагат неприсъствени форми на обучение. Така например през учебната 2020/2021 година беше планиран прием в 8 паралелки със задочна и 4 във вечерна форма на обучение по професионална подготовка.

Преждевременното напускане на училище е значим социален и икономически проблем, който намалява възможностите за реализация на подрастващите на пазара на труда. Това явление създава предпоставки за влошаване на качеството на живот, оказва влияние върху индивидуалните съдби на младите хора, отразява се негативно на благосъстоянието на техните семейства и затруднява възможностите им за развитие.

Преодоляването на проблема изисква интегрирана политика и ангажираност на всички сектори и институции, свързани с образованието и с личностното и професионалното развитие на децата и учениците.

В тази връзка усилията на училищните ръководства са дейностите да се развиват в три основни направления:

- превенция на преждевременното напускане на училище;
- интервенция срещу преждевременното напускане на училище;
- компенсиране на преждевременното напускане на училище.

От прилаганите специфични **политики за превенция** на отпадането по-съществени са: осигуряване на позитивна образователна среда – училищен климат, позитивна атмосфера на взаимоотношения, управление; задължителна квалификация на педагогическите специалисти, насочена към идентифициране и справяне със случаите на риск от отпадане/преждеременно напускане на училище; повишаване на обхвата в целодневна организация на учебния ден и подобряване на достъпа до разнообразни извънкласни и извънучилищни дейности на деца и ученици, застрашени от отпадане; реализиране на политики за интегрирано обучение на деца и ученици със специални образователни потребности, включително осигуряване на достъпна архитектурна среда; реализиране на политики за преодоляване обособяването по етническа принадлежност на децата и учениците в образователните институции.

Не на последно място в усилията за преодоляване на проблема с преждеременно напускащите училище са **политиките за интервенция**, и конкретно работата с родителската общност. Ключови мерки в тази връзка са инициативите за повишаване на родителската активност за сътрудничество с учителите и училищните ръководства с цел развитието на децата им, като фокусът е насочен върху родители от уязвими групи за насърчаване на редовното посещаване на детската градина и училището. През изминалата година са въведени нови форми за по-голямо ангажиране на родителите. Проведени са множество информационни кампании – родителски срещи, дни на отворените врати, състезания между малки и големи, разяснителни кампании за ползата от придобиване на средно образование и професионална квалификация.

Предстоят актуализиране на програмите, свързани с професионалното ориентиране на учениците, разработване на програми „Училище – семейство“, консултации за кариерно ориентиране на учениците чрез дейности на създадени училищни клубове „Кариера“, както и консултиране на ученици и родители за възможностите на различните форми на обучение за нуждите на преждеременно напусналите училище.

Относно **политиките за компенсиране** срещу преждевременното напускане на училище за ученици в задължителна училищна възраст в училищата от областта се предлагат неприсъствени форми на обучение, както и в паралелки със задочна и вечерна форма на обучение по професионална подготовка за ученици над-16 годишна възраст.

Важно място в усилията за привличане и задържане на учениците в училище заемат инициативите на училищните ръководства за подобряване на училищната среда с цел да стане по-привлекателна и ефективно използвана.

Във връзка с Решение №373 от 05.07.2017г. на Министерски съвет е определен Механизъм за съвместна работа на институциите по обхващане и задържане в образователната система на децата и учениците в задължителна предучилищна и училищна възраст.

Състояние на образователната мрежа в община Търговище за 2021/2022 г.

Наличната мрежа от образователни институции, функциониращи в община Търговище е добре организирана, финансово осигурена съобразно действащите закони и подзаконови документи. Развитието ѝ следва държавните и европейски стратегии за развитие на образованието. Община Търговище създава добри условия и възможности за усъвършенстването на образователната система.

На територията на община Търговище функционират образователни институции, както следва:

12 общински детски градини, от които 10 в града и 2 в селата;

1 частна детска градина в гр. Търговище;

21 училища, от които 16 общински и 5 държавни.

Общинските училища се разпределят, както следва: 11 основни и 2 средни, 1 обединено и 1 спортно училище и 1 професионална гимназия.

Държавните училища са: 4 професионални гимназии и 1 специално училище.

Към началото на учебната 2021/2022 г. в системата на общинското предучилищно образование са обхванати 1 732 деца в детските градини и предучилищните групи в училищата, разпределени в 71 групи. От тях 52 групи функционират в град Търговище, а 19 групи в 19 села.

В общинските училища се обучават общо 4429 ученици към 01.12.2021 г., разпределени в 223 паралелки. В държавните училища са обхванати общо 1130 ученици в 61 паралелки.

Политиката за осигуряване на равен достъп до образование на всички ученици в регионален план се определя от няколко водещи фактора, а именно: безработица и нисък социален статус на населението, високото ниво на емиграция, наличие на рискови групи ученици в неравностойно и уязвимо положение и пр.

Преждевременното напускане на училище е значим социален и икономически проблем, който намалява възможностите за реализация на подрастващите на пазара на труда. Това явление създава предпоставки за влошаване на качеството на живот, оказва влияние върху индивидуалните съдби на младите хора, отразява се негативно на благосъстоянието на техните семейства и затруднява възможностите им за развитие.

Преодоляването на проблема изисква интегрирана политика и ангажираност на всички сектори и институции, свързани с образованието и с личностното и професионалното развитие

на децата и учениците.

От прилаганите специфични политики за превенция на отпадането по-съществени са: осигуряване на безплатен транспорт за извозването на учениците до населените места, в които функционират средищни училища, осигуряване на позитивна образователна среда – училищен климат, позитивна атмосфера на взаимоотношения, управление; задължителна квалификация на педагогическите специалисти, насочена към идентифициране и справяне със случаите на риск от отпадане/преждевременно напускане на училище; повишаване на обхвата в целодневна организация на учебния ден и подобряване на достъпа до разнообразни извънкласни и извънучилищни дейности на деца и ученици, застрашени от отпадане; работата с родителската общност; реализиране на политики за интегрирано обучение на деца и ученици със специални образователни потребности, включително осигуряване на достъпна архитектурна среда; реализиране на политики за преодоляване обособяването по етническа принадлежност на децата и учениците в образователните институции; предлагат се неприсъствени форми на обучение, както и в паралелки със задочна и вечерна форма на обучение по професионална подготовка за ученици над-16 годишна възраст.

Основните причини за отпадане от училище се групират в няколко основни категории: социално-икономически, образователни и етнокултурни. Най-ясно процесът се проявява в градския квартал „Малчо Малчев“ и в селата с преобладаващо ромско население.

В тази връзка с Постановление № 100/08.06.2018 г. на Министерски съвет се регламентира създаването и функционирането на Механизъм за съвместна работа на институциите по обхващане, включване и предотвратяване на отпадането от образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст. Преодоляването на проблема изисква интегрирана политика и ангажираност на всички сектори и институции, свързани с образованието и с личностното и професионалното развитие на децата и учениците. Ето защо усилията на училищните ръководства са насочени в три основни направления:

- превенция на преждевременното напускане на училище;
- реинтегриране и интервенция срещу преждевременно напуснали ученици;
- компенсиране на преждевременното напускане на училище.

ЦПЛР-ОДК Търговище предлага дейности, свързани с развитието на интересите, способностите и компетентностите на децата и учениците в областта на науките, технологиите, изкуствата, спорта и кариерно ориентиране и консултиране. Наблюденията показват, че участниците в заниманията и проявите нямат проблемно поведение, тъй като основното ядро деца и ученици в тях не са носители на такова поведение. Когато се включат деца във вече изградени групи, те или се стремят да се идентифицират с останалите, за да получат признание, одобрение и приемане или напускат групата. В този смисъл, ЦПЛР-ОДК Търговище е институция, която се явява място, на което е създадена подходяща среда за преодоляване на проблемно поведение чрез практически дейности. В тази връзка се разширяват непрекъснато възможностите за включване в занимания, чрез промяна на тези, които не привличат участници или създаване на нови, свързани с интересите на децата и

учениците.

През учебната 2021/2022 г. в ЦПЛР-ОДК Търговище продължава дейността по традиционните за институцията форми и въвеждането на нови, съгласно изискванията на чл. 49, ал. 1, т. 1 - т. 6 от ЗПУО и Наредбата за приобщаващото образование. Ще се акцентира върху следното:

създалата се епидемична обстановка в страната налага редуциране на публичните прояви, свързани с дейността на ЦПЛР-ОДК Търговище - подобен тип прояви са насочени към общността като цяло. Въвеждане на нови форми, адекватни и актуални за общността. Увеличаване на формите за работа с родителите, свързани с подкрепа за личностното развитие на децата и учениците /от дистанция, онлайн/.

масови публични прояви - спортни състезания, градски празници, хепанинги, пленери, творчески лагери, детски парад на песента и пр.

институцията ЦПЛР-ОДК Търговище реализира две прояви на национално и регионално ниво - Национален конкурс „България в картини и слово“ за литературни произведения, рисунка и мултимедийна презентация/видеоклип, който от 2019 г. е с международно участие. Проявата е включена в Националния календар за изяви по интереси за децата и учениците за учебната 2021/2022 година на МОН.

на всички деца и ученици, участници в ЦПЛР-ОДК Търговище се осигуряват непрекъснато възможности за участия в национални и международни прояви;

направени са реални стъпки за привличане на млади и добре подготвени педагогически специалисти, които притежават умения за осъществяване на приобщаващо образование. Към момента средната възраст на педагогическите специалисти в Центъра е 43 години, като се отчита намаление с предходни години.

Значима стъпка напред в осигуряването на равен достъп до качествено образование от страна на Държавата е въвеждането с новия закон на валидирането - оценяване и признаване на компетентности, придобити чрез неформално обучение и информално учене. Този процес вече се прилага в училищата и осигурява достъп до обучение за придобиване на образователна степен и/или професионална квалификация и улесняване на достъпа до пазара на труда. С новите промени със Закона за училищното и предучилищното образование и обучение се дава възможност професионалните гимназии да издават документ, който да доказва придобитите извън формалното образование знания и умения, включително и на работното място.

Младежите, отпаднали от системата на образованието, нямат придобита степен на професионална квалификация и възможностите им за завръщане в системата на образованието са ограничени. За младите хора, навършили 16 години - неграмотни и слабограмотни, към дирекциите „Бюро по труда“ се осигурява обучение за ограмотяване по проекти, финансирани по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“.

За осигуряване на възможност за придобиване на трудов стаж на безработни младежи, завършили висше образование, с цел улесняване прехода между образование и заетост в институции от публичната администрация, са включени, съответно по различни Национални

програми като „Старт в кариерата“ и др. Организиран са срещи със млади хора, завършващи средно образование, за информиране възможностите за трудовата им реализация.

С Решение № 5 по Протокол № 21 от 26.02.2013 г. Общински съвет Търговище приема Наредба за условията и реда за стимулиране на деца и младежи с изяви дарби от Община Търговище. Наредбата е изменена и допълнена с Решение № 5 по Протокол № 48 от 27.03.2019 г. През 2021 година по Наредбата са отпуснати общо 84 стипендии от комисията по стипендиите в размер на 16 120 лв.

През 2021 г. поради усложнената епидемиологична обстановка в страната заради пандемията Ковид-19, се наложи Община Търговище да не осъществи утвърдената през годините добра практика за осигуряване на летен отдих на деца и ученици с изяви дарби в общинската почивна база в град Балчик.

Постигането на качествено образование предполага максимално насърчаване на учениците да посещават училище и активно да участват в образователно-възпитателния процес.

За осигуряване на възможност за придобиване на трудов стаж на безработни младежи, завършили висше образование, с цел улесняване прехода между образование и заетост в институции от публичната администрация, са включени, съответно по различни Национални програми като „Старт в кариерата“ и др. Организиран са срещи със млади хора, завършващи средно образование, за информиране възможностите за трудовата им реализация.

Постигането на качествено образование предполага максимално насърчаване на учениците да посещават училище и активно да участват в образователно-възпитателния процес.

След направените обсъждания проблемите в работата на екипите бяха класирани по степен на трудност. Най-значими са казусите, свързани с деца и ученици, които не са открити на вписаните в системата адреси. За целта са предоставени на служителите на ОД на МВР – Търговище списъци с 556 деца и ученици за извършване на справка в Интегрираната информационна система „Справки“ и на общините 303 - за актуализация на данните от ГРАО.

През месец януари 2020 г. бяха представени от училищата списъци с 85 ученици, които не са отпаднали, но не посещават училище. Адресите са обходени съгласно изготвен от РУО график. След обработката на данните са диференцирани няколко вида групи, по-съществени от които са: ученици, които отказват да посещават училище – 10; ученици, които заявяват готовност, но впоследствие отново не се явяват в училище - 4; неподлежащи ученици – 12; ученици с изпратено предложение за мерки по чл. 347 от ЗПУО – 7 и др. В резултат на предприетите действия са прибрани в училище 30 от тези

ученици. В същата кампания са обходени учениците, отпаднали през учебната 2018/2019 година. От тях 67 са напуснали страната, 1 отказва да посещава училище с мярка по чл. 347 от ЗПУО, 10 са започнали да посещават учебните занятия в резултат на предприетите мерки.

В резултат на действията на всички заинтересовани страни, в хода на работата по Механизма са записани 47 деца и ученици, които до момента не са посещавали образователните институции на територията на областта. Предстоят неотложни мерки от директорите за предотвратяване или намаляване на критични рискове за последващо отпадане от училище. За всеки случай на реинтегриране или записване на дете/ученик се обсъждат на ниво детска градина/училище начини за управление на риска в тясно сътрудничество с педагогическите специалисти, като същевременно ще бъдат привлечени родители и представители на други организации. Мерките, освен на ниво детска градина/училище, могат да бъдат адресирани и до други отговорни институции по Механизма.

В училищата и детските градини се провеждат информационни кампании, насочени към популяризиране на дейностите по Механизма за обхващане и задържане на ученици в училище, информиране на родителите, работа с медиите и др.

В хода на работата на екипите за обхват са изведени трудности относно необходимостта от разширяване на метаданните при търсене на елементи, които да съответстват на вече индикирани казуси, като например: възможност за въвеждане от екипите на данни за ученици, които са открити, но се водят в системата на фиктивни адреси от друг регион; възможност за въвеждане/възлагане на мерки и отчитане на

Резултатите от всички заинтересовани страни при частичен достъп до личните данни; достъп за многократно дигитализиране на данни от повторни обходи на адрес и др.

Демографската характеристика на региона обуславя наблюдаващата се тенденция за намаляване броя на учениците, което се отразява на оптималното функциониране на училищната мрежа.

В област Търговище функционират 8 самостоятелни детски ясли с общо 354 места в тях, 21 детски градини, 51 училища и 3 центъра (ЦСОП, ЦПЛР-ОДК и РЦПППО). Според степента на образование училищата са: 3 начални; 31 основни и 17 средни. Училищата с гимназиална степен са: 4 средни училища, 1 спортно училище, 1 специално училище за ученици с увреден слух, 3 профилирани гимназии и 8 професионални гимназии.

Професионалното образование се осъществява в 8 професионални гимназии, 5 от които са в гр. Търговище, 2 в гр. Попово и 1 в гр. Омуртаг. Шест от професионалните гимназии са държавни училища, а две от тях – общински. Професионално обучение, освен в професионалните гимназии, се извършва и в СУУУС „Св. Иван Рилски“ гр. Търговище.

В общините има Постоянни комисии за водене на регистър за уведомления и сигнали за нарушения по Закона за предучилищно и училищно образование. При постъпили уведомления и сигнали за преждевременно напуснали образователната

система лица в задължителна училищна възраст се съставят констативни протоколи.

Независимо от тенденцията за намаляване на броя на отпадналите от училище ученици на територията на област Търговище, проблемът остава изключително сериозен, особено като се отчитат и процесите на скрито неприсъствие на деца в училищата (трайно непосещаващи училище) от гледна точка запазване на училища и работни места на педагогическия персонал. Най-много ученици отпадат от 9 клас и в началните класове. Причините за отпадане от училище се групират в няколко основни категории – социално-икономически, образователни и етнокултурни. Най-ясно феноменът се проявява в градските ромски гета и в селата с преобладаващо ромско население.

Преждевременното напускане на училище е значим социален и икономически проблем, който намалява възможностите за реализация на подрастващите на пазара на труда. Това явление създава предпоставки за влошаване на качеството на живот.

Влияние върху индивидуалните съдби на младите хора, отразява се негативно на благосъстоянието на техните семейства и затруднява възможностите им за развитие.

Преодоляването на проблема изисква интегрирана политика и ангажираност на всички сектори и институции, свързани с образованието и с личностното и професионалното развитие на децата и учениците.

Стартирането на инициативи преди всичко е обвързано с непрекъснато търсене на финансови ресурси за намаляване на преждевременното напускане на училище. В рамките на Национална програма „С грижа за всеки ученик“, Модул „Осигуряване на допълнително обучение на учениците за повишаване нивото на постиженията им по общообразователна подготовка“. В часовете по този модул се дава възможност за индивидуална работа с изоставащите ученици, които могат да наваксат пропуснатото учебно съдържание и да се чувстват по-добре в училище. Напредъкът на някои от учениците е видим от получените текущи и срочни оценки.

Важно място в усилията за привличане и задържане на учениците в училище заемат инициативите на училищните ръководства за подобряване на училищната среда с цел да стане по-привлекателна и ефективно използвана.

Като общ приоритет на регионалната политика за 2021/2022 година се очертава насърчаването на образователните институции за назначаване на помощник на учителя и помощник-възпитател за работа с ученици в риск от отпадане.

В областта се предприемат мерки за задържането на младите хора в училище и за придобиване на образование и квалификация на млади хора, прекъснали обучението си.

Реализирани са специализирани обучения със слуховоувредени ученици и ученици с множество увреждания по отделни учебни предмети. Осъществени са обучения на родители и учители на тема: „Позитивно родителство“, „Развитие на комуникативните умения на децата и учениците със слухови нарушения или с множество увреждания, чрез

различни модели на общуване”.

Значима стъпка напред в осигуряването на равен достъп до качествено образование от страна на Държавата е въвеждането с новия закон на валидирането - оценяване и признаване на компетентности, придобити чрез неформално обучение и информално учене. Този процес вече се прилага в училищата в областта и осигурява достъп до обучение за придобиване на образователна степен и/или професионална квалификация и улесняване на достъпа до пазара на труда.

С новите промени със Закона за училищното и предучилищното образование и обучение се дава възможност професионалните гимназии да издават документ, който да доказва придобитите извън формалното образование знания и умения, включително и на работното място. Младежите, отпаднали от системата на образованието, нямат придобита степен на професионална квалификация и възможностите им за завръщане в системата на образованието са ограничени. За младите хора, навършили 16 години - неграмотни и слабограмотни, към дирекциите „Бюро по труда“ се осигурява обучение за ограмотяване по проекти, финансирани по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“.

За осигуряване на възможност за придобиване на трудов стаж на безработни младежи, завършили висше образование, с цел улесняване прехода между образование и заетост в институции от публичната администрация, са включени, съответно по Национална програма „Старт в кариерата“ и по схема „Старт в администрацията“. Организиран са срещи със млади хора, завършващи средно образование, за информиране възможностите за трудовата им реализация.

Функционирането на образователните институции е тясно свързано с населените места, в които се намират. Тази зависимост се засилва особено в настоящия етап, когато функциите на образованието се изменят и то е длъжно да поеме икономически и социални задачи, каквито в миналото не са му били присъщи. Въпреки индивидуалния облик на всяко училище, изграждан през годините, демографските процеси, свързани с трайното намаляване на раждаемостта, създава предпоставки за оптимизация на училищната мрежа. Образователната система в областта е поставена пред дилемата да осигури възможност учениците да бъдат извозвани до училища със съвременна материално-техническа база и с добри условия за почивка и изхранване, както и да получават образование, съответстващо на потребностите на съвременния живот. В тази връзка и по смисъла на разпоредбите на Закона на народната просвета бяха създадени „Средищни училища“, които се намират в най-близкото населено място на територията на съответната община или на съседна община, където се обучават учениците от селищата, в които няма училище. Новият закон позволява преобразуване на сега действащите училища в друг вид, като например обединените, както и възможност за организиране на обучение в профилирана подготовка в професионалните гимназии или за професионална подготовка в профилираните гимназии.

Постигането на качествено образование предполага максимално насърчаване на учениците да посещават училище и активно да участват в образователно-възпитателния

процес. Извършени са проучвания в регионален план с цел подпомагане и разработване на ефективни политики срещу допускането на отсъствия без уважителни причини от учениците. Налице са убедителни данни, че се обособяват рискови групи ученици, които са засегнати в по-голяма степен от проблема. В тази връзка важна страна от регионалната и училищните образователни политики е да се поощряват инициативите на ръководствата и на педагогическите специалисти за намаляване на неизвинените отсъствия на учениците.

Тематичните области през учебната 2021/2022 година за наука, техника и технологии, здравно образование и здравословен начин на живот, гражданско образование, предприемачество, програмиране, дигитални умения, креативност и иновативно мислене, изкуства и култура, спорт, както и групи за преодоляване на образователните дефицити на учениците, които срещат затруднения в подготовката си по задължителните дейности в училище са планирани за работа и през 2023 година.

Постигането на качествено образование предполага максимално насърчаване на учениците да посещават училище и активно да участват в образователно-възпитателния процес. Извършени са проучвания в регионален план с цел подпомагане и разработване на ефективни политики срещу допускането на отсъствия без уважителни причини от учениците. Налице са убедителни данни, че се обособяват рискови групи ученици, които са засегнати в по-голяма степен от проблема. В тази връзка важна страна от регионалната и училищните образователни политики е да се поощряват инициативите на ръководствата и на педагогическите специалисти за намаляване на неизвинените отсъствия на учениците.

2. Младежка заетост

В условията на пазарна икономика от най-важно значение за младите хора е предстоящото им трудово и социално реализиране. Към този план трябва да съществуват добри перспективи за осигуряване на заетост, поддържане и подобряване условията на труд, както и добра среда за разширяване на възможностите за интегриране.

Причините за младежка безработица могат да се обединят в няколко аспекта:

-дисбаланс между реалното търсене на пазара на труда и младежите с определено професионално направление;

- занижено равнище на професионална квалификация, дължащо се на слаба практическа подготовка и ниска информираност;

- слабо търсена или неточна професионална ориентация;

- липсата на трудов опит, който е основен фактор за всеки работодател при подбор на кадри;

- демотивация от предлаганото заплащане при несъобразяване или пренебрегване на дадената квалификация;

- малко на брой работодатели инвестират в обучението и квалификацията на

младите работници и служители;

- - ниска производителност и адаптивност на младите хора;

Съгласно действащото законодателство в Република България на 15 години младият човек става трудоспособен, като започването на работа на по-ранна възраст е при условията на специална закрила. Насочването на политиките за развитие би подпомогнало кариерната ориентация и би облекчило включването на трудоспособните хора в системата на трудовата заетост. Тези от тях, които са без опит, квалификация и ниско образование, са в неблагоприятно положение и са най-засегнати от влошените икономически условия. Необходимо е да се положат усилия в посока на плавното преминаване от учебната скамейка към пазара на труда чрез разширяване на стажове и практики в държавния и частния сектор.

Често младите хора изпитват липса на необходимата информация за устройване на работа.

Няма практика работодатели да инвестират в обучението и квалификацията на младите работници и служители. Голяма част от тях са демотивирани от предлаганото заплащане, както и от условията на работа, което ги превръща в потенциален ресурс на заетостта в сивата икономика.

Средногодишният брой и равнище на безработица сред младите хора към 30.11.2020 г. е съответно 201 безработни лица и 11,6% от регистрираните средно месечно безработни лица. 33 безработни лица до 29 г. са включени в обучение за професионална квалификация. 270 младежи са консултирани за професионално развитие. 11 са включени в услугата „Консултация и менторство след започване на работа“. Постъпили на работа са 500 младежи. Към 30.11.2020 г. 34 младежи са от групите в неравностойно положение на пазара на труда.

Утвърдените проекти, финансирани от други източници, както и действието на схеми „Младежка заетост“ „Обучение и заетост на младите хора“ , „ Работа“ от Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ и др. ще доведат до устойчиво интегриране на пазара на труда на младите хора чрез осигуряване на обучения и субсидия за продължителна заетост. През 2019 г. Дирекция „Бюро по труда“ гр. Търговище, активно работи по реализацията на Националния план за изпълнение на Европейската гаранция за младежта и подписаното споразумение със социалните партньори - кметове на общини, регионални организации на работодателите, работниците и служителите, РУО на МОН, НПО и младежки организации. В срещите с работодатели при разкриване на свободни работни места и устройване на работа приоритетно се предлагат младежи. Активно се работи по възможностите за устройване на работа на младежи със средно, средно - професионално и висше образование.

Използвани са всички възможности предлагани от субсидираната заетост - програми, мерки за заетост, схеми на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“.

показани в следващата таблица:

групи	брой
Основно и по-ниско образование	70
С намалена работоспособност	3
Самотен родител	1
Майки с дете до 3г.	30
От социални заведения	0
С регистрация повече от 1 година	15
Освободени от места за лишаване от свобода	0

По данни на ДБТ – гр. Търговище

Броят на безработните млади хора в Община Търговище в края на анализирания период възлиза на 232 лица, а техният относителен дял е 12,4% от всички регистрирани.

ДИНАМИКА НА РЕГИСТРИРАНИТЕ БЕЗРАБОТНИ МЛАДЕЖИ ДО 29 Г.

/брой лица/

Към края на:	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
а	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Януари	642	556	587	594	513	408	312	321	215	181	185
Февруари	672	591	593	610	507	402	302	300	220	145	155
Март	671	571	600	594	488	422	277	297	186	131	193
Април	623	476	558	575	502	392	255	290	181	141	299
Май	578	507	518	542	458	341	230	275	186	144	282
Юни	547	491	504	549	426	310	244	279	156	146	232
Юли	544	502	508	560	439	331	243	268	155	159	
Август	502	480	504	538	418	335	275	204	166	164	
Септември	480	483	528	511	439	317	268	191	160	178	
Октомври	480	517	567	526	436	364	275	200	166	189	
Ноември	501	539	595	475	442	360	294	212	168	207	
Декември	524	559	597	483	417	358	309	212	189	217	

Анализа показва, че младежката безработица в най-голямата си степен се обуславя от ниското образование или отсъствието въобще на такова, липсата на професия, специалност или квалификация сред преобладаващата част на безработните младежи

В двете общини Омуртаг и Антоново обслужвани от Дирекция „Бюро по труда“ гр. Омуртаг делът на безработните младежи от всички регистрирани безработни към 30.06.2020. е 6,3%. Този показател за област Търговище е 12,4%, а за страната 16,2%

Завишаването на дела през месеците октомври-декември е обичайното за сезона в който приключва сезонната заетост.

Регистрираните безработни младежи до 29 г. са една от групите в неравностойно положение на пазар на труда.

През 2020 г. Дирекция „Бюро по труда“ гр. Омуртаг активно работи по реализацията на Националния план за изпълнение на Европейската гаранция за младежта и подписаното споразумение със социалните партньори - кметове на общини,

регионални организации на работодателите, работниците и служителите, РУО на МОН, НПО и младежки организации. В срещите с работодатели при разкриване на свободни работни места и устройване на работа приоритетно се предлагаха младежи.

Активно се работи по възможностите за устройване на работа на младежи със средно, средно - професионално и висше образование.

Бяха ползвани всички възможности предлагани от субсидираната заетост - програми, мерки за заетост, схеми на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“. Тенденцията в по-голям времеви диапазон /5 и дори 10 години/ е на намаляване и като брой, и като дял. Този процес не се дължи на по-добра реализация на пазара на труда /младежите са предпочитани при наемането от работодатели/, а на негативни демографски и миграционни процеси.

През 2021 г. по данни на ДБТ Търговище в **община Търговище** в заетост са включени общо 406 младежи до 29 години, от тях: 24 лица са включени в програми и мерки за заетост, а 107 лица са включени в схеми по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“, чрез посредничеството на ДБТ са устройени на работа на несубсидирани работни места /първичен пазар/ 275 младежи. В заетост чрез обучение с наставник са включени 29 лица по схема „Младежка заетост“ и 78 лица по схема „Обучение и заетост на младите хора“ на ОП РЧР, 351 младежи участваха в мотивиране за активно поведение на пазара на труда и Ателие за търсене на работа, а 478 младежи участваха в групови мероприятия за професионално ориентиране.

По Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ общо 23 младежи са преминали обучение преди заетостта - съответно 7 лица по схема „Младежка заетост“ и 16 лица по Схема „Обучение и заетост на младите хора“.

Обучение за професионална квалификация – през 2017 г. в курсове за повишаване на квалификацията са включени 8 заети младежи по схема «Ваучери за заети лица».

От всички заети в **община Попово и в община Опака**, около 32 % са млади хора. През 2021 г. 279 младежи са устройени на работа чрез ДБТ Попово в гр. Попово и гр. Опака: устройени на Първичен пазар на труда – 123; устройени по Програми за заетост – 152; устройени по Мерки за заетост – 4.

Устроените на работа младежи до 29 г. от Дирекция „Бюро по труда“ гр.Омуртаг през 2021 г. са:

Общо постъпили на работа - 260 бр. /23,9% от всички устройени на работа безработни лица/.

Започнали работа с прякото посредничество на ДБТ-Омуртаг - 199 бр. от тях:

- на първичен пазар на труда - 103 бр.
- по мерки за заетост от Закона за насърчаване на заетостта - 8 бр.
- по програми за заетост от ЗНЗ - 8 бр.
- по схеми на Оперативна програма "Развитие на човешките ресурси"- 80 бр.

Тези данни за отделните общини обслужвани от Дирекция "Бюро по труда" гр.

Омуртаг са следните:

За община Антоново:

Общо постъпили на работа - 55 бр.;

Започнали работа с прякото посредничество на Филиал Антоново на ДБТ-Омуртаг - 51 бр.

от тях:

на първичен пазар на труда - 32 бр.;

по мерки за заетост от Закона за насърчаване на заетостта - 1 бр.;

по програми за заетост от ЗНЗ - 2 бр.;

по схеми на Оперативна програма "Развитие на човешките ресурси"-16 бр.

За община Омуртаг:

Общо постъпили на работа - 205 бр.;

Започнали работа с прякото посредничество на ДБТ - Омуртаг – 148 бр. от тях:

- на първичен пазар на труда - 71 бр.;

- по мерки за заетост от Закона за насърчаване на заетостта - 7 бр.;

- по програми за заетост от ЗНЗ - 2 бр.;

- по схеми на Оперативна програма "Развитие на човешките ресурси"- 64 бр.

От наетите през годината младежи 28,1% са работническа професия, а 20,4% са специалисти. При специалистите преобладават наетите с икономически и технически специалности, следвани от специалистите в образованието.

През изминала 2021 г. в Дирекция "Бюро по труда" гр. Омуртаг са работили по следните програми насочени изцяло към младежи до 29 г.:

Национална програма „Старт на кариерата“ от ЗНЗ

Основната цел на програмата е да бъдат осигурени възможности за придобиване на трудов стаж на безработни младежи, завършили средно или више образование, с цел улесняване на прехода между образование и заетост.

Дирекция "Бюро по труда" чрез програмата осигури субсидирана 9 месечна заетост на 6 младежи - в Общинска администрация Омуртаг, Областна дирекция "Земеделие", Дирекция "Социално подпомагане" и в самата Дирекция "Бюро по труда"- Омуртаг.

Схема "Младежка заетост" на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси"

Подпомага старта в работната кариера на младежи до 29 години чрез осигуряване на субсидирана 6 месечна заетост за обучение или стажуване при работодатели от реалния сектор.

През 2021 г. по схемата започнаха работа 7 младежи, а общо бе осигурена заетост

на 16 младежи.

Схема "Обучения и заетост на младите хора" на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“

Схемата е насочена към безработни младежи до 29 години и се реализира на три етапа. В рамките на първия етап бе осигурена директна заетост за младежи, които са регистрирани като безработни. На втория и третия етапи е предоставена възможност на регистрираните безработни младежи да преминат през обучение за придобиване на професионална квалификация или ключови компетенции.

През 2021 г. 25 безработни младежи преминаха обучения, а общо на 71 младежи беше осигурена 6 месечна субсидирана заетост.

Дейността на Агенцията по заетостта по изпълнението на Националния план за изпълнение на Европейската гаранция за младежта 2014-2020 г. продължи активно и през изминалата година трудовите посредници консултираха за професионално развитие всички младежи до 29 г. регистрирани в Дирекция «Бюро по труда» гр. Омуртаг.

3. Икономическа активност и предприемачество

Мнозинството млади хора на територията на област Търговище имат желание да развиват собствен бизнес, независимо от силната конкуренция. Те се нуждаят от подкрепа както при стартирането, така и при развиването на самостоятелен бизнес. Ограничаването на високата младежка безработица и неактивност беше една от основните задачи по изпълнението на Областния план за младежта през 2017 г.

През 2020 г. Дирекциите „Бюро по труда“ на територията на област Търговище активно работят по реализацията на Националния план за изпълнение на Европейската гаранция за младежта и подписаното споразумение със социалните партньори - кметове на общини, регионални организации на работодателите, работниците и служителите, РУО на МОН, НПО и младежки организации. В срещите с работодатели при разкриване на свободни работни места и устройване на работа приоритетно се предлагат младежи.

Активно се работи по възможностите за устройване на работа на младежи със средно, средно-професионално и висше образование, тъй като младите хора обикновено нямат предприемачески умения, липсват им и финансови ресурси за стартиране на собствен бизнес.

По данни на ДБТ Търговище в община Търговище в заетост са включени общо 406 младежи до 29 години, от тях: 24 лица са включени в програми и мерки за заетост, а 107 лица са включени в схеми по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“, чрез посредничеството на ДБТ са устроени на работа на несубсидирани работни места /първичен пазар/ 275 младежи. В заетост чрез обучение с наставник са включени 29 лица по схема „Младежка заетост“ и 78 лица по схема „Обучение и заетост на младите хора“ на ОП РЧР, 351 младежи участваха в мотивиране за активно поведение на пазара

на труда и Ателие за търсене на работа, а 478 младежи участваха в групови мероприятия за професионално ориентиране.

По Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ общо 23 младежи са преминали обучение преди заетостта - съответно 7 лица по схема „Младежка заетост“ и 16 лица по Схема „Обучение и заетост на младите хора“.

Обучение за професионална квалификация – през 2020 г. в курсове за повишаване на квалификацията са включени 8 заети младежи по схема «Ваучери за заети лица».

В община Търговище са организирани срещи с младите хора, завършващи средно образование за информиране на възможности за трудовата им реализация, като е проведена една младежка борса с участието на 31 младежи, проведени са 6 информационни срещи с 210 ученика от средни училища и професионални гимназии от гр. Търговище. Проведени са курсове за повишаване на квалификацията по схема „Ваучери за заети лица“, където са включени 8 заети младежи.

Включени са младежи в програми и мерки от Закона за насърчаване на заетостта, по ОП „Развитие на човешките ресурси“, по схема „Обучение и заетост на младите хора“ и по схема „Младежка заетост“. По същата програма младежи са преминали обучение пред заетостта – съответно 7 лица по схема „Младежка заетост“ и 16 лица по схема „Обучение и заетост на младите хора“. Осигурена е възможност на 11 младежи за придобиване на трудов стаж на безработни, завършили висше образование по НП „Старт на кариерата“.

В „Център за подкрепа за личностно развитие-ОДК“ гр. Търговище е проведена дискусия по тема „Възможност за кариерно развитие на младите хора в родния град“ между младежите с директор на банка и собственик на хотели. През 23-26 февруари младежите от ТУП участваха в X-та Национална младежка среща „Младите – активни граждани“ в гр. Горна Оряховица. В националната среща взеха участие четирима членове на ТУП. Те представиха дейността си пред представители на младежки организации от цялата страна. Организаторите срещнаха младежите с различни представители на средния бизнес, социалното предприемачество, дигиталните технологии и пр. По мнение на всички присъстващи, това е най-успешната и полезна за младежите среща от десет години насам.

В община Попово и в община Опака броят на младите хора включени в курсове за квалификация и преквалификация чрез ДБТ Попово през 2020 г. е 48, от тях:

- участвали в курсове за квалификация и преквалификация организирани в ДП „Българогермански център за професионално обучение –1;
- участвали в курсове за професионална квалификация по Проект „Обучение и заетост на младите хора“ – 22;
- участвали в курсове за ключова компетентност по Проект „Обучение и заетост на младите хора“ – 19;
- участвали в обучение по Проект „Младежка заетост“ – 6.

Броят на младите хора от двете общини консултирани за професионално ориентиране чрез ДБТ Попово са 506, от тях:

- участвали в групови мероприятия за професионално ориентиране - 159;
- индивидуално професионално ориентирани – 347.

През 2020 г. в **Дирекция "Бюро по труда" гр. Омуртаг** се работи по следните програми насочени изцяло към младежи до 29 г.:

Национална програма „Старт на кариерата” от ЗНЗ

Основната цел на програмата е да бъдат осигурени възможности за придобиване на трудов стаж на безработни младежи, завършили средно или више образование, с цел улесняване на прехода между образование и заетост. Дирекция "Бюро по труда" чрез програмата осигури субсидирана 9 месечна заетост на 6 младежи - в Общинска администрация Омуртаг, Областна дирекция "Земеделие", Дирекция "Социално подпомагане" и в самата Дирекция "Бюро по труда"-Омуртаг.

Схема "Младежка заетост" на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси"

Подпомага старта в работната кариера на младежи до 29 години чрез осигуряване на субсидирана 6 месечна заетост за обучение или стажуване при работодатели от реалния сектор. През 2017 г. по схемата започнаха работа 7 младежи, а общо бе осигурена заетост на 16 младежи. По схема „Младежка заетост" бяха обучени от наставници на работното място 3 младежи, а по схема „Обучения заетост на младите хора" обучение по „Дигитална компетентност" преминаха 7 безработни младежи, професионална квалификация „Пътища, магистрали и съоръжения" - 13 младежи и по „Основни и довършителни работи" - 5 младежи.

Схема "Обучения и заетост на младите хора" на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси"

Схемата е насочена към безработни младежи до 29 години и се реализира на три етапа. В рамките на първия етап бе осигурена директна заетост за младежи, които са регистрирани като безработни. На втория и третия етапи е предоставена възможност на регистрираните безработни младежи да преминат през обучение за придобиване на професионална квалификация или ключови компетенции.

През 2017 г. 25 безработни младежи преминаха обучения, а общо на 71 младежи беше осигурена 6 месечна субсидирана заетост.

Дейността на Агенцията по заетостта по изпълнението на Националния план за изпълнение на Европейската гаранция за младежта 2014-2020 г. продължи активно и през изминалата година трудовите посредници консултираха за професионално развитие всички младежи до 29 г. регистрирани в Дирекция «Бюро по труда» гр. Омуртаг.

Национална програма „Активирание на неактивни лица” за 2017 година е осигурена заетост на 1 лице като „младежки медиатор” в Община Омуртаг.

През 2017 г. клоновете на Държавно предприятие „Българо-германски център за професионално обучение" предоставяха възможности за квалификация и

преквалификация на безработните лица.

С цел запознаване с проблемите и приоритетите на микропредприятията, тяхната визия към търсещите работа младежи на територията на община Омуртаг, се организират дискуссионни срещи с участието на служители на общинска администрация, представители на местния бизнес и младежи. Служители на общинска администрация в частност служители от Общинска служба „Земеделие“ дават методическа указания и консултират младежи, занимаващи се със земеделие (общо консултирани младежи за 2020 г. – приблизително 45).

Иницирираната Кампания на КНСБ „Моето първо работно място“ има за цел запознаване на зрелостниците с основните трудови, социални и осигурителни права, както и развиване на гражданското самосъзнание на завършващите средните училища; осъществяване на прехода от училище към пазара на труда; успешната адаптация на учениците към света на труда; мерките срещу разрастването на сивата икономика; кариерното развитие и др.

Завършващите осми клас ученици със специални образователни потребности имат възможност да продължат обучението си в професионални паралелки за придобиване на I-ва степен професионална квалификация в ПГТХВТ „Ал. Константинов“ гр. Търговище, и в ПГТЛП гр. Попово.

За да се противодейства на нарастващата младежка безработица, общините и Д „БТ“ на територията на област Търговище работят активно по мерки за подкрепа на създаването на работни места. Временната заетост в публичния сектор се счита за важно средство за присъствие на пазара на труда, но в дългосрочен план е важно да се създадат устойчиви работни места. С цел запознаване с проблемите и приоритетите на микропредприятията, тяхната визия към търсещите работа младежи на територията на областта, се организират дискуссионни срещи с участието на служители на областна администрация, общинските администрации, представители на местния бизнес и младежи.

През 2019 г. Областна администрация – Търговище стартира инициатива за проучване потребностите на бизнеса в област Търговище от кадри. За целта, с подкрепата на Търговско-промишлена палата – Търговище, се разработи онлайн анкета, която беше разпространена сред работодателите с молба за обратна връзка.

Проблемът с липсата на кадри и връзката между професионалното образование и бизнеса се задълбочава в цялата страна и това налага предприемането на бързи и адекватни мерки.

От попълнените анкети разбираме, че се търсят кадри, като: фадромисти, заварчици, счетоводители, готвачи, стругари, фрезисти, машинни инженери, шлосери, тапицери, машинен оператор, експерти външна търговия, снабдители, мотокаристи, дърводелци, общи работници, механизатори и др. Повечето фирми са готови да предоставят условия за учебна практика на ученици и студенти.

От месец февруари 2019 г. и Агенцията по заетостта стартира на своята

електронна страница проучване на потребностите на работодателите в България от кадри. В разработената от Агенцията по заетостта анкета въпросите са свързани с търсенето професионално направление или област на висшето и средното образование, с конкретни професии от утвърдения от МОН Списък на професиите за професионално образование и обучение /СППОО/, както и с търсенето на кадри без специална квалификация.

Потребностите на работодателите ще се проучват два пъти в годината – през февруари и през септември.

Въз основа на събраната емпирична информация ще се определят по-нататъшните приоритети на областната и националната политика в сферата на образованието, обучението и насърчаване на заетостта. Анализът на потребностите на бизнеса от работна сила ще подпомогне правилното насочване на усилия и ресурси към мерки за подобряване срещането на търсената и предлагана работна сила.

4. Достъп до информация и услуги

Един от приоритетите в политиката на област Търговище е повишаване качеството и достъпът до информационни услуги в подкрепа на младежкото развитие.

Днес източниците на масова обществена информация: електронни и печатни медии, образователни институции, обществени библиотеки и др., имат ключова роля за събирането, организирането и ползването на информация и за осигуряването на достъп до широк кръг информационни източници. Община Търговище има изградена много добра културна инфраструктура в това отношение – обществени библиотеки, музеи, читалища. Те изпълняват и ролята на памет за миналото като събират, съхраняват и осигуряват достъп до материали, свързани с историята на общността или на отделни личности. Чрез предлагането на разнообразна информация те подпомагат хората да участват компетентно при обсъждането и вземането на решения по ключови проблеми. Културните институции на територията на града успешно си сътрудничат с други организации, за да оползотворят по най-добрия начин ресурсите, с които разполагат: с Център за младежки дейности и инициативи – Търговище, ЦПЛР ОДК Търговище и др.

Бързото нарастване на обема на достъпната информация и продължаващите технологични промени вече имат значителен ефект върху обществените библиотеки и услугите, които те предлагат.

Изпълнението на заложените дейности в плана, чийто отговорник е ЦМДИ, гр. Търговище през 2020 г. и 2021 г. са изцяло повлияни от възникналата ситуация в страната във връзка с пандемията. Голяма част от планираните прояви не са осъществени по обясними причини. Младежкият консултативен кабинет продължава функционирането си през

творческия сезон, предлагайки безплатни консултации – индивидуални, по график. Дежурства в него дават ежеседмично психолог и психотерапевт. Реализирани са шест броя тренинги – обучения на младежи на възраст 15–18 години.

Основни направления за работа са: художествено-творческа и концертна дейност и работа по национални младежки програми и инициативи.

Регионална библиотека „П. Стъпов“, в условията на COVID-19 продължи процеса по насърчаване на четенето и информационна грамотност чрез провеждане в онлайн среда.

Новият сайт на Регионална библиотека „Петър Стъпов“ е създаден в резултат от реализирането на проект, финансиран от Фондация „Глобални библиотеки - България“ през 2016 г. Дигиталната библиотека осигурява платформа в интернет пространството за широк достъп в електронен вид на документалното и нематериалното културно - историческо наследство в Търговишки регион и популяризирането му на местно, национално и международно ниво.

Съхраняването, опазването и предаването на поколенията на световното културно наследство е немислимо без процесите на дигитализация и неограничения достъп онлайн. Голяма част от обектите на историческата памет се съхраняват в библиотеката и днес те са едни от най-активните участници в процесите на изграждане на дигитални архиви на своите богати колекции.

Въпреки масовото навлизане на информационни технологии в бита и в работата, достъпът до информация на младите хора все още е ограничен. Публичните услуги в подкрепа на младите хора все още не са с необходимото качество и не достигат до всички нуждаещи се, особено до младите роми и младежите в малките населени места.

Един от приоритетите в политиката на Област Търговище е повишаване качеството и достъпът до информационни услуги в подкрепа на младежкото развитие.

Днес източниците на масова обществена информация, като електронни и печатни медии, образователни институции и обществени библиотеки, се приемат за даденост. Те имат ключова роля за събирането, организирането и ползването на информация и за осигуряването на достъп до широк кръг информационни източници. Община Търговище има изградена много добра културна инфраструктура в това отношение – обществени библиотеки, музеи, читалища. Те изпълняват и ролята на памет за миналото като събират, съхраняват и осигуряват достъп до материали, свързани с историята на общността или на отделни личности. Чрез предлагането на разнообразна информация те подпомагат хората да участват компетентно при обсъждането и вземането на решения по ключови проблеми. Културните институции на територията на града успешно си сътрудничат с други организации, за да оползотворят по най-добрия начин ресурсите, с които разполагат.

Бързото нарастване на обема на достъпната информация и продължаващите

технологични промени вече имат значителен ефект върху обществените библиотеки и услугите, които те предлагат.

Улесненият достъп до информация обаче не съдейства за решаване на проблема с липсата на възможности за заетост, осигуряваща доходи – най-съществената потребност.

През първата половина на 2020 година не бе отворена програма МИКЦ, но независимо от това Център за младежки дейности и инициативи продължи да поддържа и развива една от основните дейности по МИКЦ, а именно Младежки консултативен

Кабинет. МКК работи целогодишно по график като предоставя безплатно консултации на млади хора с проблеми в психо-социалната реализация: развитие на таланта, творческите умения и културното израстване на младите хора. Дейността на ЦМДИ целогодишно е насочена към това да създава условия за изява на младите хора от община Търговище, подпомагане и предлагане на услуги за организиране на свободното им време.

През годината, по график на Младежки информационно-консултантски център, са предоставени услуги в подкрепа на личностното развитие на младите хора, вкл. жизнени умения чрез по-нататъшно укрепване на капацитета на МИКЦ – индивидуални и групови консултации, тренинги, клуб „Журналистика“. Проведено е обучение на млади хора за стартиране и управление на собствен бизнес.

От 2010 г. в резултат на инициативата „Глобални библиотеки“ в град Омуртаг и в селата Камбурово, Врани кон, Пъдарино, Обител, Плъстина се оборудваха компютърни зали със свободен режим на ползване и достъп до интернет. Тези зали се ползват предимно от младите хора. Все още има населени места в общините, в които поради ограничения на релефа няма интернет-покритие. Младите хора в тези села са практически изолирани и това създава проблем в задържането им в съответните населени места. Община Омуртаг с активното включване на училищата проведе дискуссионни срещи с ученици и младежи под надслов „Да избира професия“. Те имаха за цел да се създаде конструктивен диалог между младите хора и общинската администрация, насочване вниманието на младежите към търсени на пазара на труда професии. Служителите на администрацията дават методическа указания и консултират младежи, занимаващи се със земеделие.

По-голямата част от населението на по-малките общини живее в селата (2/3 от населението). Ето защо дейностите на общинските администрации не са концентрирани само в общинския център. Общинската администрация съдейства, организира и провежда информационни кампании, касаещи проблемите на младите хора в сфери като: здравеопазване, безработица, образование, емиграционни нагласи и др. При провеждане на тези кампании се използват презентационни материали, брошури, диплянки и пр. Към структурата на общинските администрации са назначени здравни работници. Те работят в здравните кабинети към училища и детски градини като по график обхождат всички детски и учебни заведения на територията на общините. Работата на здравните работници включва не само даване на първа долекарска помощ, но и изнасяне на лекции

и обучения на деца и ученици по теми, касаещи здравословния начин на живот, превенция на ХИВ/СПИН и болести предавани по полов път, борба със зависимостите и пр.

През 2020 г. се проведеха дискуссионни срещи с участието на здравни работници, експерти в направление Образование, представители на училищата и спортните клубове, младежи и ученици с цел обсъждане на теми, свързани със здравословния начин на живот на подрастващите. Ежемесечно се провеждат срещи на служители от направление Образование със здравните работници. През летния сезон се организира обучителен семинар на медицинските специалисти с цел запознаване с промените в нормативната уредба и изискванията по извършваната от тях здравна дейност. По график медицинските специалисти, които работят в здравни кабинети по училища и детски градини, които са служители на общинските администрации, изнесоха лекции по различни здравни теми пред ученици от всички учебни заведения на територията на общината - здравословно хранене; болести, предавани по полов път; борба със зависимостите - тютюнопушене, алкохол, наркотици и др. Бяха раздадени информационни материали - диплянки, брошури и др. Общинските администрации с активното включване на училищата проведеха дискуссионни срещи с ученици и младежи под надслов "Моята професия – мой избор". Те имаха за цел да се създаде конструктивен диалог между младите хора и общинска администрация, насочване вниманието на младежите към търсени на пазара на труда професии. Служители на общински администрации дават методически указания и консултират младежи, занимаващи се със земеделие. На територията на общините в над 60-70%% от населените места има действащи читалища. Всички читалища разполагат със собствени библиотеки, като фондовете се попълват предимно от субсидии и чрез проекти за допълващи целеви субсидии. Част от читалищата – предимно в по големите населени места, имат достъп до Интернет. Наблюдава се трайна тенденция за оборудване на читалищата с компютърна и друга офис техника. Оборудвани с компютърна техника и интернет достъп, читалищата се превърнаха в любимо място за сбирка на младите хора, особено по селата. През изминалата година се увеличи броят на художествените колективи към читалищата, като най-многобройни са детските състави и групите за автентичен фолклор. Възстановява се традицията за провеждане на Общински прегледи и фестивали. Читалищата поддържат традицията за отбелязване на значими национални събития, като основни партньори в тях са кметствата и училищата.

5. Гражданска активност на младите хора

Мисленето сред младите хора за гражданска инициативност като „нещо безсмислено и губещо време“ е сериозна заплаха за демократичните механизми в бъдеще. Диалогът с младите хора на регионално, областно и общинско ниво по въпроси, които ги засягат, все още не е структуриран за разлика от установените Европейски модели. Ето защо:

Целите на гражданското образование в училище са насочени към личностното развитие и подготовката на младия човек за социалната му реализация. Главната цел на това образование е да подпомага развитието и утвърждаването на младия човек като гражданин, който е автономна свободна личност, способна да поема отговорност за себе си и за другите. Насочено е към изграждане на социалната култура на учениците, която дава знания за ценностите, институциите, механизмите и процедурите на демократичното общество и изгражда умения за тяхното прилагане.

Основни принципи са:

- зачитане на човешкото достойнство и равните неотменими права;
- плурализъм и толерантност;
- достъпност до основните постижения на световната култура;
- личностно отношение, аргументираност и убеденост, творческо и критично мислене.

Оползотворяването на свободното време на учениците е значим аспект в работата на образователните институции в област Търговище.

Надграждането на получените знания в училище в областта на науката, гражданското образование, изкуствата и спорта е от значение за развитието на дарованията на всеки ученик.

Целите на гражданското образование са изграждане на автономна и активна личност, която: разбира и отстоява общочовешките ценности, ценностите на демокрацията и човешките права, участва в гражданския, политическия и социалния живот по отговорен, съзидателен и ефективен за себе си и за обществото начин; познава институциите, структурата и процедурите на демократичното общество, икономическите и политическите реалности на глобализацията се свят; зачита значимостта на всяка човешка личност в многообразието от нейните идентичности, признава правото и ценността на различието, приема равнопоставеността на всички в общото социално пространство; осъзнава и цени своята културна идентичност; изразява обосновано и критично гражданската си позиция.

В училищното образование гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование се осъществяват интегрирано в обучението по образователните направления, интегрирано в допълнителни форми на педагогическо взаимодействие, както и в часа на класа, в заниманията по интереси в рамките на целодневна организация на учебния ден и в рамките на дейностите по обща подкрепа за личностно развитие.

Гражданското образование е система от дейности, насочени към работа за формиране на личността на ученика. То е онази част от образователния процес, която в изпълнение на гражданската мисия на образованието, е насочена към изграждане на социалната култура на учениците. Тя дава знания за ценностите, институциите,

механизмите и процедурите на демократичното общество и изгражда умения за тяхното прилагане.

Гражданското образование е онази част от образователния процес, която в изпълнение на гражданската мисия на образованието е насочена към изграждане на социалната култура на учениците: тя дава знания за ценностите, институциите, механизмите и процедурите на демократичното общество и изгражда умения за тяхното прилагане. То е система от дейности, насочени към работа за формиране личността на ученика. В часа на класа се провеждат разговори, беседи и игри, използват се презентации, филми и се разглеждат теми по „Гражданско образование, с цел усвояване от учениците на социални знания и умения за отстояване на правата, изпълнение на задълженията и поемане на отговорности като членове на обществото.

6. Развитие на младежко доброволчество:

Развитието на доброволчеството е движеща сила за личностно развитие, учене, конкурентноспособност, солидарност между поколенията и формиране на гражданска самосъзнание. Доброволчеството предоставя много възможности на младите хора да проявяват хуманност и грижа за другите, както и за утвърждаване на общочовешки ценности. Нараства готовността на младите хора да участват в доброволчески акции, но все още са неразвити механизмите за публичното подпомагане на младежкото доброволчество, като важна проява на солидарност и гражданска активност и форма за неформално учене.

По въпросите на доброволчеството на територията на Област Търговище работят активно следните организации: Българският младежки Червен кръст, Клуб на Нестопанските организации, Регионална здравна инспекция, ЦПЛР - ОДК Търговище с ученици от Търговищкия ученически парламент, Общински съвет по наркотични вещества и др.

Български младежки Червен кръст е предпочитана неправителствена организация от търговишките младежи. В нея те намират подкрепяща среда и възможност да развият полезни житейски и социални умения. БМЧК им предоставя поле за изява. Младежите планират, организират и провеждат кампании, демонстрации и обучения за свои връстници.

В организацията непрекъснато постъпват нови доброволци. Дейността на БМЧК се осъществява на клубен принцип, като клубовете на БМЧК се изграждат на доброволна и равноправна основа. Всеки клуб определя самостоятелно своята организация на работа и ръководство. Благодарение на това, младежите вземат сами своите решения, планират дейностите си и носят отговорност за тяхното изпълнение.

Обучението на младежите за оказване на първа помощ е традиционна дейност за Българския младежки Червен кръст. Тя е основна дейност на Младежкия аварийен екип. Знанията по първа психологична помощ и психосоциална подкрепа са в помощ на

доброволците при провеждане на обучения в училище, при работата им по социално-помощна дейност, спомагат за сплотяването на екипа.

БМЧК Търговище работи в партньорство с много други местни организации. Доброволците подкрепят общи инициативи и привличат участници от други структури в своите.

Българският младежки Червен кръст е организация с утвърден облик, обществен авторитет и капацитетни възможности, които я превръщат в подходяща алтернатива за обществена изява на младите хора.

обучават.

Дейността на БМЧК се осъществява на клубен принцип, като клубовете на организацията се изграждат на доброволна и равнопоставена основа. Всеки клуб определя самостоятелно своята организация на работа и ръководство. Клубът на БМЧК се представлява от клубен координатор, избран на събрание на членовете на клуба. Координаторът на клуба е член на Общото събрание на клубовете. На територията на всяка област ръководен орган на БМЧК е Общото събрание на клубовете /ОСК/. То се състои от координаторите на клубовете на областната организация и делегати, избрани на квотен принцип от клубовете на областната организация. Свиква се най-малко веднъж годишно и на всеки две години избира делегати и подгласници за Националния събор на БМЧК /НС на БМЧК/. Утвърдена е практиката областният координатор на БМЧК да представлява младежите в Областното общо събрание на БЧК. Благодарение на своята структура и относителна самостоятелност в рамките на Българския Червен кръст, младежите вземат сами своите решения, планират дейностите си и носят отговорност за тяхното Интересът на младите хора в Търговище и областта към Българския младежки Червен кръст се запази и през 2021 г. Младежите споделят, че са привлечени от разнообразните дейности, които организацията развива, както и от екипа, който ги посреща. Вълнуват ги възможностите за обучения и реализация, като водещи на ателиета и лекции с връстници.

През годината се наблюдава тенденция младежи на възраст под 14 години все по-активно да участват в инициативите на областната организация. Вероятната причина за това е участието им в Ученическите екипи по първа помощ, подготовката на които се осъществява от по-големите доброволци.

Благодарение на своята структура и относителна самостоятелност в рамките на Българския Червен кръст, младежите вземат сами своите решения, планират дейностите си и носят отговорност за тяхното изпълнение.

Доброволците участваха активно в подпомагане на хора в нужда по време на пандемията от Ковид-19.

изпълнение.

През 2021 г. дейностите, бяха свързани със здравословния начин ,личностната хигиена и ползването на лични предпазни средства по време на пандемия.

Всички членове на организацията извършват доброволна дейност в различни направления. Още при постъпването си преминават обучение, на което се запознават с всички възможности, които областната организация на Червения кръст предлага: участие в социално-помощни дейности, здравно-просветни дейности, разпространение на хуманитарните принципи, фондонабирателна дейност и др.

Към БМЧК –Търговище има изграден екип – Младежки аварийен екип (МАЕ). Той се състои от членове, които се обучават по оказване на първа долекарска и първа психологична помощ и за работа при бедствени ситуации. Това са обучения за обучители на връстници и обучения за работа с деца от рискови групи.

Тя разполага със сертифицирани доброволци по промоция на хуманитарните ценности и въведение в Международното хуманитарно право, социално-помощна дейност, Първа долекарска помощ, Психосоциална подкрепа и различни видове превенция. Този резултат е постигнат на базата на системния обучителен процес, като младежката организация е силно фокусирана върху работата с приемни семейства (обхванати са почти 100% от приемните семейства в Търговище). Провеждат се ателиета, организират се празници, екскурзии, и др. Средствата за тази дейност са осигурени от Насърчително дружество „Вариант 5“, Швейцария.

Международното сътрудничество с НД „Вариант 5“ от Швейцария е системно и утвърдено повече от 20 години.

ДЕЙНОСТИ В ОТГОВОР НА COVID-19

8. Здравословен начин на живот:

Основните причини за влошаване на здравето на българските граждани, в това число и младежите са бедността, безработицата, влошена структура на доходите и потреблението, неблагоприятна околна и жилищна среда, нездравословният начин на живот, свързан с непълноценното хранене, стрес, съчетани и с други рискови фактори, като тютюнопушене, злоупотреба с алкохол, употреба на наркотични вещества, ниска двигателна активност, нараства разпространението на ХИВ/ СПИН и полово предаваните болести, затвърждава се тенденцията след напускане на училище голяма част от младите хора да прекратяват заниманията си със спорт и да не водят здравословен начин на живот и др.

Към тях се прибавят и различни проблеми, свързани с провеждането на здравната реформа. Тези неблагоприятни процеси се задълбочават в условията на финансова криза, непрекъснато увеличаващи се разходи за медицински дейности и лекарства и искания за увеличаване на средствата за здравеопазване, отделяни от държавата. Ниската покупателна способност на по-голямата част от домакинствата в региона прави платените медицински услуги и медикаменти по-трудно достъпни за тях. За съжаление всичките тези тревожни тенденции не са чужди и за област Търговище.

Всяка година се изготвя комплексна оценка на здравословното състояние на учениците от организираните колективи в област Търговище. Оценка се изготвя съгласно изискванията на Наредба №39/2004г. за профилактичните прегледи и диспансеризацията, Наредба №3/2000г. за здравните кабинети в училища и детски заведения и на база постъпилите унифицирани таблици, предоставени от медицинските специалисти към здравните кабинети.

РЗИ Търговище ежегодно изготвя комплексна оценка на здравословното състояние на децата, учениците и младите хора в област Търговище. Оценка се изготвя съгласно изискванията на Наредба №8 от 3 ноември 2016 г. за профилактичните прегледи и диспансеризацията, Наредба №3 от 2000 г. за здравните кабинети в училища и детски заведения и на база постъпилите унифицирани таблици, предоставени от медицинските специалисти към здравните кабинети.

През 2020 г. на годишен профилактичен преглед от 38 начални, основни и средни общообразователни училища и професионални гимназии са подлежали 9247 ученика на възраст от 7 до 18 години, организирани в 483 паралелки. Учениците на възраст 7 – 14 г. са 5459, а тези на 14 – 18 години – 3788.

По пол разпределението е както следва:

момчета на възраст 14 – 18 г. – 22.73%

момичета на възраст 14 – 18 г. – 18.24%

През 2020 г. с профилактичен преглед са обхванати 8677 подрастващи – 93.84%. С 2.3% е намалял делът на прегледаните профилактично ученици в сравнение с 2019 г., когато обхватът е 96.14%.

През 2020 г. в РЗИ – Търговище е получена информация за ръста и теглото на 9129 ученици, от които 3788 във възрастовата група 14 – 18 години.

При учениците на възраст от 14 до 18 г. в границите на нормата по отношение на ръста са 76.07% от момчетата и 69.75% от момичетата. В границите на разширената норма попадат 18.13% от момчетата и 24.02% от момичетата. Извън нормата, съответно с повече от 2 стандартни отклонения под нея, са 1.52% от момчетата и 1.6% от момичетата, а над нея 4.28% от момчетата и 4.63% от момичетата.

ПРОБЛЕМИ:

качествено извършване на профилактичните прегледи и акуратното им отразяване от страна на ОПЛ в отчетната форма, съгласно Наредба №3. Често те се провеждат формално и частично, но се отчита, че са извършени в пълен обем. Не всички ОПЛ попълват правилно и изчерпателно талоните с антропометрични данни и комплексната оценка на здравето на децата и учениците. Липсват данни за водещи се на диспансерен отчет хронично болни. Взаимодействието между медицинските специалисти от здравните кабинети и ОПЛ в повечето случаи остава незадоволително. Поради тези причини не може да се изготви прецизна и цялостна оценка и анализът няма претенции за изчерпателност.

недооценяване значението на профилактичния преглед за ранно откриване и своевременно лечение на заболявания и аномалии в детската възраст от родителите. Децата се водят на преглед при общопрактикуващия лекар при клинично изявен проблем.

по-малък брой деца и младежи, преминали профилактичен преглед в сравнение с предходната година, предвид ситуацията в световен мащаб с пандемията COVID – 19.

ИЗВОДИ:

По-голяма част от детското население в Търговищка област е с добро физическо развитие.

Медицински проблем за детската възраст в региона продължава да бъде затлъстяването. При учениците за поредна година той е на първо място. Социалното му значение се определя от развитието в по-късна възраст на редица заболявания – хипертония, сърдечно-съдови, мозъчно-съдови заболявания, диабет, липидни нарушения още от детска възраст и др. Относителния дял на затлъстелите ученици се е увеличил с 4.57%. Освен генетичните фактори, които го детерминират, то е свързано до голяма степен с небалансираното хранене и хиподинамията, а през изминалата година вероятно и с пандемията COVID-19.

Данните от профилактичните прегледи и диспансерното наблюдение на деца и ученици за 2020 г. потвърждават необходимостта от системното им провеждане като възможност за ранно откриване и отстраняване на здравни проблеми у подрастващите. От значение е още в детска възраст да се акцентира върху дейности за профилактика на хроничните незаразни

заболявания, които съставляват значителен дял от патологията на възрастното население.

Нужно е по-добро взаимодействие между медицински специалисти и семейни лекари. Медицинският специалист би могъл да работи по-активно с диспансеризираните деца, прилагайки индивидуален подход към всяко от тях.

За подобряване на здравословното състояние на детското население от областта е необходимо да продължи реализирането на регионални профилактични програми за преодоляването на конкретните здравни проблеми в областта, с ангажирането на медицински специалисти, педагози, родители и обществеността като цяло.

МЕРКИ:

Повишаване броя на извършените профилактични прегледи от общопрактикуващите лекари на деца и младежи

Подобряване взаимодействието между общопрактикуващите лекари с медицинските специалисти в образователните институции

Повишаване на квалификацията на медицинските специалисти. Запознаване с Анализ на здравословното състояние на децата и учениците за съответната календарна година, изготвен от РЗИ.

Осъществяване на обучителни мероприятия по Националната програма за превенция на хроничните незаразни болести в редица обучителни мероприятия, свързани със здравословното и небалансирано хранене и болестите, свързани с тях, значението на храненето и двигателната активност за изграждане на здрави кости, оралната хигиена, обща хигиена и др.

Важно място в здравно- просветната дейност заема Български младежки Червен кръст-Търговище, който работи в тясно сътрудничество с Общинския съвет по наркотични вещества. Традиционно с подходящи инициативи се отбелязват различни дати, свързани с превенцията на зависимости - 31 май, 26 юни и др. БМЧК е организатор на тематични игри, насочени към превенцията на зависимостта от алкохола, цигарите и наркотиците.

ЦПЛР-ОДК Търговище разшири въвеждането на гражданско, здравно, екологично и интеркултурно образование във в целогодишните форми на работа, както и чрез организиране на различни събития. През 2021 г. продължи проучването на здравословното състояние на децата и учениците в Община Търговище. Направена е безплатна диагностика на деца и ученици, след подадени декларации за съгласие от родителите. Продължават заниманията по Лечебна физкултура – Кинезотерапия.

Община Търговище, провежда политика на подпомагане на спорта физическата активност и дейността на спортните клубове като фактори, свързани със здравословния начин на живот сред децата и младите хора.

Ежегодно Община Търговище разпределя средства от общинския бюджет за подпомагане дейността и постиженията на спортните клубове.

През 2021 г. училищата и детските градини организираха много спортни прояви на деца и ученици. Създадоха условия и предложиха възможности за спортуване и туризъм, с оглед пълноценен отход, развлечение и емоционално обогатяване на личността.

През 2019 г. на годишен профилактичен преглед от 39 начални, основни и средни общообразователни училища и професионални гимназии са подлежали 9834 ученика на възраст от 7 до 18 години, организирани в 499 паралелки. Учениците на възраст 7 – 14 г. са 6459, а тези на 14 – 18 години – 3375.

По пол разпределението е както следва:

- момчета на възраст 14 – 18 г. – 54.46%
- момичета на възраст 14 – 18 г. – 45.54%

През 2019 г. с профилактичен преглед са обхванати 9469 подрастващи – 96.29%. С 1.13% се е увеличил делът на прегледаните профилактично ученици в сравнение с 2015 г., когато обхватът е 95.16% .

През 2019 г. в РЗИ – Търговище е получена информация за ръста и теглото на 9834 /100 %/ ученици, от които 3375 във възрастовата група 14 – 18 години.

При учениците на възраст от 14 до 18 г. в границите на нормата по отношение на ръста са 71.98% от момчетата и 72.41% от момичетата. В границите на разширената норма попадат 20.62% от момчетата и 22.58% от момичетата. Извън нормата, съответно с повече от 2 стандартни отклонения под нея, са 0.93% от момчетата и 0.85% от момичетата, а над нея 6.47% от момчетата и 4.16% от момичетата.

Процентният дял на лицата с отклонения в ръста е незначителен и при двата пола. В групата 14 – 18 г. се наблюдава намаление на процента на учениците с ръст в нормата и при двата пола. В групата извън нормата в графата „под две стандартни отклонения“ се запазва процента с предходната година, а в графата „над две стандартни отклонения“ е увеличен и при двата пола.

По отношение на телесната маса при учениците на възраст от 14 до 18 год. с нормална телесната маса са 72.63% от момчетата и 71.44% от момичетата.

В границите на разширената норма попадат 18.93% от момчетата и 19.32% от момичетата. Под границите на разширената норма са 2.07% от момчетата и 4.23% от момичетата, а с наднормено тегло – 6.37% от момчетата и 5.01% от момичетата.

През 2016 г. в групата 14 – 18 г. е намалял делът на децата с нормална телесна маса. Увеличил се е процентът на учениците с тегло под нормата, а над нормата се запазва делът както и през миналата година.

Оценката на физическата дееспособност на учениците се извършва от преподавателите по физическо възпитание и спорт в училищата. Отчита се в анализа по броя ученици, получили оценка над среден (3) в часовете по ФВС. Данните сочат, че 97,45 % от учениците от 14 до 18 год. са с добра физическа дееспособност (98.48% от момчетата и 96.23% от момичетата).

Броят на учениците, получили оценка над среден (3) в часовете по ФВС се е увеличил с 0.37 пункта в сравнение с 2018 г. Относителният дял на освободените от часовете по ФВС ученици е 1.42 и не бележи съществена динамика в сравнение с 2018 г. (1.56%).

На годишен профилактичен преглед през 2019 г. са преминали 9469 - 96.29% от подлежащите ученици при 93.9% за 2016 г и 93.22% за 2018 г.

Регистрирани са 1254 заболявания, т.е. 132.43‰ при 137.5‰ за 2015 г. и 129 ‰ за 2014 г. Водещ проблем, установяван по време на профилактичните прегледи, продължава да бъде затлъстяването – 610 /7 – 18 г./ ученика от обхванатите с профилактични прегледи са със затлъстяване, т. е. 64.42‰ при 61.6‰ за 2015 г. и 54.75‰ за 2014 г. В структурата на регистрираните заболявания относителният дял е 48.64% в сравнение с 2015 г. - 44.79%, и с 2014 г. - 42.36%.

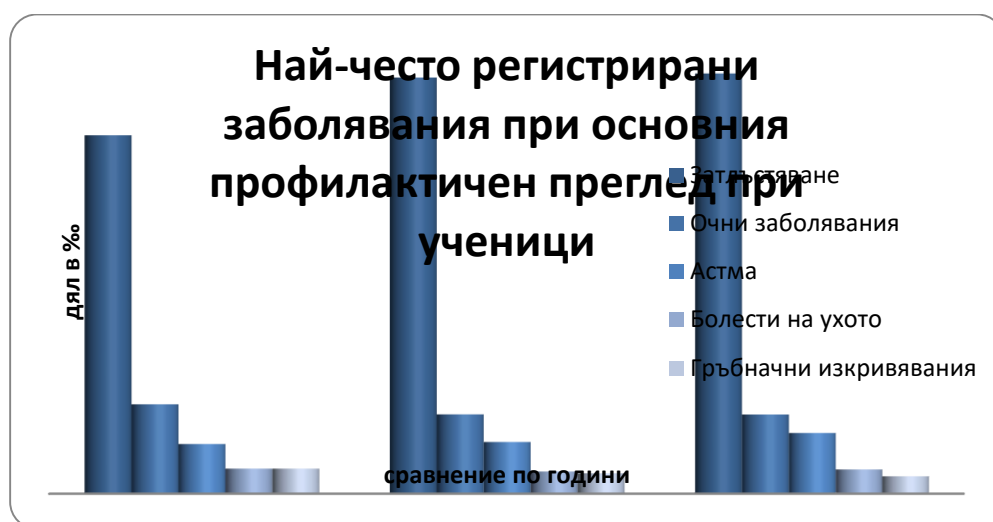
- На второ място са очните заболявания, главно аномалии в рефракцията и акомодацията и смущения в зрението – при 153 ученика от обхванатите с профилактични прегледи, т.е. 16.16‰ при 18.63‰ за 2019 г. В структурата на регистрираните заболявания относителният дял на учениците с проблеми в зрението е 12.2% при 13.55% през 2018 г. и 16.83% през 2019 г.
- На трето място е „специфично забавяне в развитието” – 98 от обхванатите с профилактичен преглед, т.е. 10.35‰ при 7.65‰ за 2015 г. и относителен дял 7.8% от регистрираните заболявания.
- Астмата е на четвърто място в структурата на заболяемостта в ученическа възраст. Регистрирана е при 85 ученика от обхванатите с профилактични прегледи, т.е.

8.98‰ при 10.01‰ за 2018 г. и относителен дял 6.78% от регистрираните заболявания.

- Гръбначни изкривявания – при 43 ученика - 4.54‰ при 5.17‰ за 2018 г. и относителен дял 3.43% от регистрираните заболявания.

Увеличение се наблюдава при неврологичните заболявания – „неврози“ – 1‰ при 0.75‰ за 2018 г.; „болести на кръвта и кръвотворните органи“ – 0.84‰ при 0.64‰ за 2015 г.; „хронични заболявания на тонзилите и аденоидните вегетации“ – 0.84‰ при 0.1‰ за 2018 г..

С намалена честота са злокачествените новообразувания, болести на щитовидната жлеза, диабет, ДЦП, епилепсия, артропатии и сродни заболявания, вродени аномалии, други.

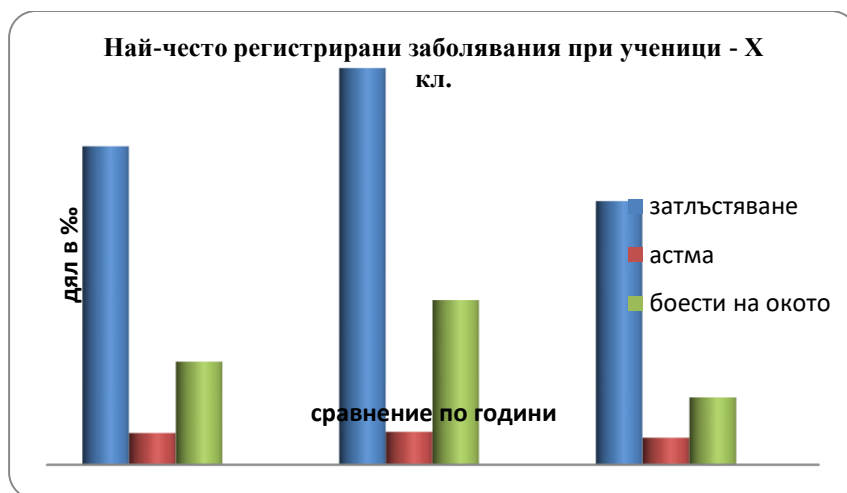

Наблюдението на заболяемостта в областта през последните години показва, че на преден план излизат заболявания, свързани по-скоро с начина на живот – обездвижване, неправилно хранене, дълъг престой пред компютъра и др.

Наличните данни за регистрираните заболявания при профилактичните прегледи дават възможност да се анализира здравословното състояние на учениците в преходните периоди от развитието им – първи, седми и десети клас.

При учениците от десети клас с профилактичен преглед са обхванати 752 ученика – 88.16% при 92.83% за 2015 г. и 93.47% за 2018 г. Регистрирани са 94 заболявания – 125‰ от обхванатите с профилактичен преглед ученици имат здравословен проблем при 110.68‰ за 2018 г. и 119 ‰ за 2019 г., т.е. наблюдава се слабо увеличение на заболяемостта при седемнадесет годишните.

- Затлъстяване – 53.19‰ при 32.18‰ за 2018 г. и 38.8‰ за 2019 г.
- С болести на окото са – 19.95‰ при 21.9‰ за 2015 г. и 19.4‰ за 2014 г.
- Специфично забавяне в развитието – 17.29‰ при 5.14‰ за 2015 г.
- Астма – 5.32‰ при 11.58‰ за 2015 г. и 11.64‰ за 2014 г.

От данните се вижда, че на първо място доминира затлъстяването като проблем. В структурата на водещите заболявания през последните три години участват едни и същи класове болести, с малки изключения, с промяна в честотата си.

През 2018 г. на диспансерен учет са се водили 452 ученика или 4.77% от всички прегледани при 5.15% за 2018 г. и 4.44% за 2019 г.

Относителният дял на диспансеризирани на възраст 7 – 14 г. е 63.72%, а този на 14 – 18 годишните е 36.28% при стойности за 2018 г. съответно 68.2%, и 31.8% . По пол диспансеризирани момчета на възраст 7-14 г. са 34.07%, а момчетата – 29.65%. При 14-18 годишните диспансеризирани момчета са 17.7%, а момчетата – 18.58%.

Най-честият повод за диспансеризация са:

- Болестите на нервната система и сетивните органи – 216 лица (относителен дял от всички диспансерни 47.79%) при 248 лица (относителен дял от всички диспансерни 51.88%) за 2018 г. и 193 лица (относителен дял от всички диспансерни 46.17%) за 2019 г.
- Заболявания на дихателната система – 114 лица (относителен дял от всички диспансерни 25.22%) при 119 лица (относителен дял от всички диспансерни 24.9%) за 2018 г. и 116 лица (относителен дял от всички диспансерни 27.75%) за 2019 г.
В тази група 96.6% (109 ученика) са с диагноза Астма.
- Болести на ендокринните жлези и обмяната – 26 лица (5.75%, от които 12 ученика са диагноза „Диабет“) при 5.65% за 2019 г. и 6.7% за 2019 г.
- Вродени аномалии – 19 лица (4.2%), от които 14 лица с вродени сърдечни малформации (73.68% от вродените аномалии). при 5.65% за 2018 г.

9. Младите семейства

Изследванията показват, че все повече млади хора не считат брака за необходимост. Ако до скоро жените в по-голяма степен се обявяваха в подкрепа на брака, то сега мнозинството и от мъжете, и от жените пренебрегват институцията на брака в еднаква степен.

Нараства както относителният дял на децата, родени извън брак, на младите жени, които са самотни родители, така и броят на разводите в младежка възраст.

Расте средната възраст при сключване на първи брак.

Българските младежи (15-30 г.) продължават да живеят все по-дълго в дома на своите родители в сравнение със своите връстници в другите държави от ЕС. По данни за 2007 г. средната възраст, на която младите жени напускат, е малко преди навършване на 28 години, а за младите мъже – малко преди навършване на 32 години.

Основната причина, която българските младежи посочват за продължително съжителство с родителите си, е липсата на финансови възможности да живеят под наем или да закупят собствено жилище.

Младите хора, особено младите жени срещат трудности при съвместяване на професионалния и личния живот.

Съчетаването на майчинството с професионалното развитие на младите жени, макар и заложено в българското законодателство, не се реализира в пълна степен поради липса на съответните нагласи у младите мъже и жени, от една страна, и на гъвкави модели за управление на човешките ресурси от работодателите, от друга.

№	Дейност	Срок/Период	Отговорни институции	Финансов ресурс
1.	Осигуряване заетост на младежите от Община Търговище, чрез устройване на обявени несубсидирани СРМ (на първичен пазар).	м. януари-м. декември 2022 г.	Дирекция „Бюро по труда“ (ДБТ)	Не е необходим
2.	Организиране на срещи с младежи завършващи средно образование за информиране за възможностите за трудовата им реализация.	м. януари-м. декември 2022 г.	Дирекция „Бюро по труда“ (ДБТ)	Не е необходим
3.	Осигуряване на заетост на младежите от Община Търговище, чрез включване в утвърдените в Закона за насърчване на заетостта програми и мерки за заетост и обучение.	м. януари-м. декември 2022 г.	Дирекция „Бюро по труда“ (ДБТ)	Национален план за действие по заетостта (НПДЗ)
4.	Осигуряване на възможност за придобиване на трудов стаж на безработни младежи завършили висше образование с цел улесняване на прехода между образование и заетост в институции от публичната администрация.	м. януари-м. декември 2022 г.	Дирекция „Бюро по труда“ (ДБТ)	Национален план за действие по заетостта
5.	Активиране и включване на пазара на труда на неактивни, в т.ч. обезкуражени, и на безработни лица посредством индивидуално и групово	м. януари-м. декември 2022 г.	Дирекция „Бюро по труда“ (ДБТ) „Младежки	Не е необходим

	прилагане на инструменти и услуги за привличането и мотивирането им да се регистрират в дирекциите „Бюро по труда“ и насърчаване на включването им в обучение и/или заетост.		медиатор“ Община Търговище	
6.	Провеждане на общинските първенства от ученическите игри по баскетбол, волейбол, тенис на маса.	м. февруари - 2022 г.	ЦПЛР-ОДК-Търговище	Средства от издръжката за ЦПЛР-ОДК, осигурени от ПРБ 3000.00 лв.
7.	Популяризиране на статута на девети национален конкурс „България в картини и слово“ и осъществяване на дейностите по графика на конкурса.	м. януари – м. февруари 2022 г.	ЦПЛР-ОДК-Търговище	Не са необходими финансови средства - по електронен път
8.	Отбелязване на 11 януари - Международен ден на думата „Благодаря“	м. януари 2022	ЦПЛР-ОДК-Търговище	редства от издръжката за ЦПЛР-ОДК, осигурени от ПРБ 100.00 лв.
9.	Отбелязване на 17 февруари – Ден на спонтанните актове на доброта от членовете на ТУП	м. февруари 2022г.	ЦПЛР-ОДК-Търговище	Средства от издръжката за ЦПЛР-ОДК, осигурени от ПРБ 200.00 лв.
10.	Обучение на младежи от Търговищкия ученически парламент „Кариерно ориентиране“	м. март 2022г.	ЦПЛР-ОДК-Търговище	Не са необходими финансови средства
11.	Благотворителен базар за ръчно изработени мартенички – ТУП	м. март 2022г.	ЦПЛР-ОДК-Търговище	редства от издръжката за ЦПЛР-ОДК, осигурени от ПРБ 150.00 лв.
12.	Инициативи с участници от ТУП и ШИИ по повод Националния празник –Трети март	м. март 2022г.	ЦПЛР-ОДК-Търговище	редства от издръжката за ЦПЛР-ОДК, осигурени от ПРБ 150.00 лв.
13.	„Пролетен лекоатлетически крос“	18 март 2022 г.	ЦПЛР-ОДК-Търговище	Средства от издръжката за ЦПЛР-ОДК, осигурени от ПРБ 600.00 лв.
14.	Участие на младежи от ТУП в Пролетна Национална младежка среща	30 март - 01 април 2022 г.	ЦПЛР-ОДК-Търговище	Средства от издръжката за ЦПЛР-ОДК, осигурени от ПРБ 800.00 лв.
15.	XVII Парад на песента	м.март 2022г.	ЦПЛР-ОДК-Търговище	Средства от издръжката за ЦПЛР-ОДК, осигурени от ПРБ 2000 лв.
16.	Обучение на младежи от Търговищкия ученически парламент, съвместно с Клуб на НСО	м. април 2022 г.	ЦПЛР-ОДК-Търговище	Не са необходими финансови средства
17.	Тържествено награждаване на участниците в девети Национален конкурс „България в картини и слово“	м.май 2022 г.	ЦПЛР-ОДК-Търговище	Средства от издръжката за ЦПЛР-ОДК, осигурени от ПРБ 5000.00 лв.
18.	Провеждане на информационна кампания „Дни на средното образование“ за община Търговище.	м. април 2022г.	ЦПЛР-ОДК-Търговище	редства от издръжката за ЦПЛР-ОДК, осигурени от ПРБ

				100.00 лв.
19.	Отбелязване на 9 май – Ден на Европа– викторина организирана от ТУП	м. май 2022г.	ЦПЛР-ОДК-Търговище	редства от издръжката за ЦПЛР-ОДК, осигурени от ПРБ 150.00 лв.
20.	Лятна ваканционна програма - „Лято с ОДК“ – творчески и спортни занимания по интереси; кариерно ориентиране за деца и младежи	м. юни 2022г.	ЦПЛР-ОДК-Търговище	Не са необходими финансови средства
21.	Отбелязване на Световен ден за защита на околната среда от членовете на ТУП /организирано почистване на избрана местност/	05.06.2022г.	ЦПЛР-ОДК-Търговище	Не са необходими финансови средства
22.	Дискусионни срещи на ТУП с представители от ученическите съвети на училищата в гр. Търговище	м. май - юни 2022г.	ЦПЛР-ОДК-Търговище	Не са необходими финансови средства
23.	Отбелязване на 29 юни – Ден на безопасността на движението по пътищата	м. юни 2022 г.	ЦПЛР-ОДК-Търговище	редства от издръжката за ЦПЛР-ОДК, осигурени от ПРБ 800.00 лв.
24.	Обучение на младежи от Търговищкия ученически парламент- външен лектор	м. юни 2022 г.	ЦПЛР-ОДК-Търговище	редства от издръжката за ЦПЛР-ОДК, осигурени от ПРБ 800.00 лв.
25.	Уъркшоп на тема „Сценично присъствие и изпълнителско майсторство“ с млади певци от Музикална школа „По ноти“	м. юни 2022г.	ЦПЛР-ОДК-Търговище	редства от издръжката за ЦПЛР-ОДК, осигурени от ПРБ 300.00 лв.
26.	Туристически поход по случай 27-и септември – световния ден на туризма	м. септември 2022г.	ЦПЛР-ОДК-Търговище	Не са необходими финансови средства
27.	Отбелязване на 22 април – Ден на земята	м.април 2022 г.	ЦПЛР-ОДК-Търговище	Средства от издръжката за ЦПЛР-ОДК, осигурени от ПРБ 100.00 лв.
28.	Организация и провеждане на турнири по футбол, общински етапи от ученическите игри 2021/2022 г.	м. октомври 2021 г.	ЦПЛР-ОДК-Търговище	Средства от издръжката за ЦПЛР-ОДК, осигурени от ПРБ 3000.00 лв.
29.	Провеждане на общински крос по случай 1 ноември -Ден на народните будители	29 октомври 2022 г.	ЦПЛР-ОДК-Търговище	Средства от издръжката за ЦПЛР-ОДК, осигурени от ПРБ 400.00 лв.
30.	Отбелязване на 1 ноември - Ден на народните будители от членовете на ТУП – среща със съвременни търговишки будители	01.11.2022г.	ЦПЛР-ОДК-Търговище	Не са необходими финансови средства
31.	Коледен благотворителен базар организиран от ТУП	м. декември 2022г.	ЦПЛР-ОДК-Търговище	Не са необходими финансови средства
32.	Участия в публични събития, концерти, изложби, пленери, конкурси, фестивали и състезания на участниците от клубните форми и школи в ЦПЛР-ОДК .	Годишен календарен план за учебната 2021-2022 година	ЦПЛР-ОДК-Търговище	редства от издръжката за ЦПЛР-ОДК
33.	23 ти общински конкурс за	м. февруари	ЦМДИ	Не е необходим

	творчество " Слово и багра " за литература.	2022 г.		
34.	Тренинги за личностно развитие. Дистанционно и присъствено .	м. февруари, март, април, май 2022 г.	ЦМДИ	Не е необходим
35.	Традиционен общински конкурс за изработване на творби от рециклирани материали под надслов "Еко фантазии". Конкурсът ще се проведе дистанционно.	м. април 2022 г.	ЦМДИ	Не е необходим
36.	"Ден на настолните игри" - ежеседмично ще се дава възможност на желаещи млади хора чрез различни видове настолни игри да общуват помежду си .	2022 г.	ЦМДИ	Не е необходим
37.	Отбелязване деня на самодейността	Март 2022 г.	ЦМДИ	Не е необходим
38.	Участие на формациите и клубовете към ЦМДИ в национални и международни конкурси и фестивали.	2022 г.	ЦМДИ	Не е необходим
39.	Тържествено отбелязване на 20 години ДФА „Шарено герданче“	м. юни 2022 г.	ЦМДИ	Не е необходим
40.	Честване на патронния празник на училището	м. януари 2022 г.	ПГТХВТ „Алеко Константинов“	Не е необходим
41.	3 март - Национален празник на България - участие в общоградско шествие и поднасяне на цветя на паметника на българо-руската дружба (по възможност)	м. март 2022 г.	Първо СУ „Св. Седмочисленици“	от бюджета на училището
42.	Участие на отбор от Първо СУ в историческа конференция „История и памет“	м. април 2022 г.	Първо СУ „Св. Седмочисленици“	Не е необходим
43.	Театрална постановка по мотиви от българска народна приказка „Дядо и ряпа“ на група по занимания по интереси	м. май 2022 г.	Първо СУ „Свети Седмочисленици“, Младежки дом Търговище	от бюджета на училището
44.	Отбелязване на Европейския ден на езиките - образователни игри и флашмоб	26.09.2022 г.	Първо СУ „Св. Седмочисленици“	Не е необходим
45.	Коледна благотворителна кампания в подкрепа на децата в нужда	м. декември 2022 г.	Първо СУ „Св.Седмочисленици“	Не е необходим
46.	Връстници обучават връстници - млади евроексперти ще проведат обучения в общински училища по теми, свързани с работата на европейските институции, фалшивите новини и дезинформацията в интернет	през цялата 2022 г.	Първо СУ „Св. Седмочисленици“, Община Търговище, РБ „П. Стъпов“, ОИЦ Търговище, „Европа Директно“ - Шумен	Не е необходим
47.	Ученици от Първо СУ, участници в Международната награда на херцога на Единбург, ще се включат като доброволци в общински проект в полза на местната общност	през цялата 2022 г.	Първо СУ „Св. Седмочисленици“, Община Търговище	Не е необходим
48.	Коледно кулинарно състезание	м. януари 2022 г.	ПГТХВТ „Алеко Константинов“	Не е необходим
49.	Участие в регионални състезания по професии	м. март/април 2022 г.	ПГТХВТ „Ал. Константинов“, МОН	-
50.	Седмица на здравословното хранене	м. март 2022 г.	ПГТХВТ, РЗИ-Търговище	-
51.	Участие в „Панорама на	м. май	ПГТХВТ „Ал.	-

	професионалните гимназии"	2022 г.	Константинов", РУО-Търговище и Община Търговище	
52.	29 януари - Освобождението на Търговище	м.януари 2022 г.	II СУ „Проф. Н. Маринов"	Не е необходим
53.	Отбелязване на Световния ден на думата „благодаря"	11.01.2022 г.	II СУ „Проф. Н. Маринов"	Не е необходим
54.	Отбелязване на Международен ден за безопасен интернет	08.02.2022 г.	II СУ „Проф. Н. Маринов"	Не е необходим
55.	19 февруари - 149 г. от гибелта на Васил Левски	19.02.2022 г.	II СУ „Проф. Н. Маринов"	Не е необходим
56.	Международен ден на розовата фланелка	23.02.2022 г.	II СУ „Проф. Н. Маринов"	Не е необходим
57.	„Баба Марта бързала, мартенички вързала" - отбелязване на 1 март	01.03.2022 г.	II СУ „Проф. Н. Маринов"	Не е необходим
58.	Честване на 144 г. от Освобождението - 3 март Национален празник на Република България	03.03.2022 г.	II СУ „Проф. Н. Маринов"	Не е необходим
59.	Отбелязване на Световния ден на поезията	21.03.2022 г.	II СУ „Проф. Н. Маринов"	Не е необходим
60.	Международен ден на търпението	25.03.2022 г.	II СУ „Проф. Н. Маринов"	Не е необходим
61.	Отбелязване на 135 години от рождението на Димчо Дебелянов	28.03.2022 г.	II СУ „Проф. Н. Маринов"	Не е необходим
62.	2 април - Международния ден на детската книга; 23 април - Международен ден на книгата и авторското право	м. април 2022 г.	II СУ „Проф. Н. Маринов"	Не е необходим
63.	Ден на конституцията и празник на българските юристи	16.04.2022 г.	II СУ „Проф. Н. Маринов"	Не е необходим
64.	Международен ден на Земята	22.04.2022 г.	II СУ „Проф. Н. Маринов"	Не е необходим
65.	Великденски изложби. Концерти от профил „Изкуства". Благотворителни дейности	м. април 2022 г.	II СУ „Проф. Н. Маринов"	Собствени средства
66.	Ден на Европа. Ден на ученическото самоуправление	09.05.2022 г.	II СУ „Проф. Н. Маринов"	Не е необходим
67.	Участие в инициативите, включени в Майските културни празници Търговище 2022 г.: • Празник на Търговище - 14 май • Европейска нощ на музеите и Международен ден на музейното дело - 18 май • Национална седмица на библиотекаря	м. май 2022 г.	II СУ „Проф. Н. Маринов"	Не е необходим
68.	Ден на светите братя Кирил и Методий, на българската азбука, просвета и култура и на славянската книжовност	24.05.2022 г.	II СУ „Проф. Н. Маринов"	Не е необходим
69.	Отбелязване на Световния ден без тютюнопушене и тютюнев дим	31.05.2022 г.	II СУ „Проф. Н. Маринов"	Не е необходим
70.	Международен ден в защита на детето.	01.06.2022 г.	II СУ „Проф. Н. Маринов"	Не е необходим
71.	Ден на Ботев и на загиналите за свободата на България	02.06.2022 г.	II СУ „Проф. Н. Маринов"	Не е необходим
72.	Повишаване на правната култура на младите хора – запознаване с работата на МКБППМН и със Закона за БППМН и наказателния Кодекс.	През цялата 2022 г.	МКБППМН	МКБППМН
73.	Консултиране на малолетни и непълнолетни за преодоляване на отклоненията в поведението.	През цялата 2022 г.	МКБППМН, Обществени възпитатели и	МКБППМН

			психолози	
74.	Корекционно – възпитателна работа с непълнолетни правонарушители.	През цялата 2022 г.	МКБППМН, Обществени възпитатели	МКБППМН
75.	Запознаване с работата на МКБППМН и обществените възпитатели.	През цялата 2022 г.	МКБППМН	МКБППМН
76.	Обучение на членовете на МКБППМН и обществените възпитатели.	През цялата 2022 г.	МКБППМН	МКБППМН
77.	Съдействие на органите по образованието за обхващане на подлежащите на задължително образование деца и за тяхното неотпадане от училище.	През цялата 2022 г.	МКБППМН	МКБППМН
78.	Работни срещи, организирани от МКБППМН по получени сигнали от длъжностни лица.	През цялата 2022 г.	МКБППМН	МКБППМН
79.	Изработване на „наръчник за превенция на насилието над деца“.	През цялата 2022 г.	Асоциация «Ная»	Асоциация «Ная»
80.	Развиване на доброволчеството сред младите и повишаване ролята им в превенцията на насилието над деца. Провеждане на информационни кампании, работа с доброволци, дейности в училищата.	През цялата 2022 г.	Асоциация «Ная»	Асоциация «Ная»

За област Търговище броят на сключилите брак

към 31.12.2019 г. е следният:

Търговище	532	532
Под 18	-	7
18 - 19	4	38
20 - 24	72	144
25 - 29	157	123
30 - 34	110	73
35 - 39	56	54
40 - 49	79	65
50 - 59	37	20
60 +	17	8

10. Социалното включване на младите хора

До навършване на 18 години за младежите в риск действа Законът за закрила на детето. Действащата нормативна уредба позволява добри практики на работа в случай на дете в риск, съгласно които социалните услуги в специализирана институция или от резидентен тип могат да се ползват след 18-та година до навършване на 20 годишна възраст, ако младежът учи. Също така, чл.144 от Семейния кодекс създава правна възможност за учащи се младежи да получават издръжка от своите родители до навършване на 25 годишна възраст. В случаите, когато те са лишени от родителска грижа, държавата и обществото следва да предприемат мерки за закрила.

Все още е ограничен достъпът на младите хора в риск до целенасочени и качествени социални услуги в общността, особено в малките населени места. В училищата са сформирани комисии по превенция на деца в риск, които всяка учебна година приемат план за работа с основна цел – предотвратяване на конфликти ситуации. Функционира МКБППМН, която извършва превантивна дейност, макар и само с млади хора до 19 годишна възраст. Общините работят по програма за превенции на рисковото поведение сред подрастващите и промоция на здраве.

На територията на област Търговище са закрити всички специализирани институции за деца.

През 2021 година Община Търговище продължава реализирането на дейности, свързани с деца и младежи по проекти, както следва:

„С грижа за теб“.

„Приеми ме 2015“.

„Механизма лична помощ“.

На територията на община Търговище са развити и функционират следните социални услуги за млади хора в неравностойно положение:

Звено „Майка и бебе“ – превенция на изоставянето на деца;

Център за настаняване от семеен тип за деца с увреждания с потребност от постоянни мед. грижи - Резидентна грижа - ежедневни грижи и подкрепа в среда, близка до семейната с постоянна медицинска грижа;

Дневен център за деца с увреждания, деца 0-18 г. с увреждания - превенция на изоставянето, дневна грижа в подкрепа на родителите на деца с увреждания;

Център за обществена подкрепа (ЦОП) към КСУДС, деца и семейства в риск, деца, отпаднали от училище и в риск от отпадане от училище - ранна интервенция на изоставяне на новородени деца; развиване на приемна грижа; осигуряване на семейна среда за деца, лишени от родителска грижа; превенция на изоставянето; превенция на насилието;

Център за социална рехабилитация и интеграция към КСУДС, деца и младежи с увреждания - медицинска и социална рехабилитация, консултации – социални, правни, здравни, психологически, умения за самостоятелност; мобилни услуги от рехабилитатор и психолог;

Център за настаняване от семеен тип за деца без увреждания, деца без увреждания - резидентна грижа - ежедневни грижи и подкрепа в среда, близка до семейната;

Дневен център за пълнолетни лица с увреждания, лица с увреждания - дневни и почасови грижи, медицинска и социална рехабилитация;

Център за настаняване от семеен тип за деца с увреждания, деца с увреждания - резидентна грижа - ежедневни грижи и подкрепа в среда, близка до семейната;

Център за настаняване от семеен тип за младежи с увреждания, младежи с увреждания - резидентна грижа - ежедневни грижи и подкрепа в среда, близка до семейната;

Дневен център за пълнолетни лица с увреждания към КПЗГО, лица с психични разстройства - дневни и почасови грижи, медицинска и социална рехабилитация;

ЗЖ за лица с психични разстройства 1 към КПЗГО, кв. „Бряг“ - Търговище, лица с психични разстройства - подслон, ежедневни грижи, социална рехабилитация;

ЗЖ за лица с психични разстройства 2 към КПЗГО кв. „Бряг“ - Търговище, лица с психични разстройства - подслон, ежедневни грижи, социална рехабилитация;

Защитено жилище за лица с умствена изостаналост с. Лиляк, общ. Търговище, лица с умствена изостаналост - подслон, ежедневни грижи, социална рехабилитация;

Дневен център за пълнолетни лица с увреждания с. Макариополско, общ. Търговище, лица с деменция - дневна грижа в подкрепа на лицата с деменция;

Защитено жилище за лица с психични разстройства, лица с деменция- резидентна услуга - подслон, ежедневни грижи, социална рехабилитация.

Център за социална рехабилитация и интеграция към Асоциация Ная – жертви на домашно насилие.

„Асистентска подкрепа“.

Общини Омуртаг и Антоново:

В сферата на младежките дейности общините Омуртаг и Антоново работят въз основа на приоритетите и стратегическите цели, заложи в Националната стратегия за младежта - 2010-2020 г.

Дирекция „Социално подпомагане“ град Омуртаг е ангажирана и оказва помощ на млади хора в риск при наличие на потребност по реда на Закона за социално подпомагане и Правилника на неговото прилагане. Гарантирането на адекватни и устойчиви социални плащания е важен елемент на подкрепата за уязвимите групи в обществото, на политиката на намаляване на бедността и насърчаването на социалното включване. Осигуряването на материална подкрепа е свързано със социалната закрила и социалното включване чрез: по-добра целенасоченост на социалните помощи и помощите за хора с увреждания; подпомагане на семейства с деца; повишаване ефективността и устойчивостта на програмите; прилагане на диференциран подход в зависимост от конкретните потребности на подпомаганите лица и семейства. Тази подкрепа се гарантира със средства от държавния бюджет. Съществено измерение на приоритета за гарантиране на адекватни и устойчиви социални плащания е осигуряването на материална подкрепа и подпомагането на семействата с деца.

Предоставянето на социални помощи по Закона за социално подпомагане е един от инструментите за подкрепа на хората с увреждания като специфично уязвима група в обществото. През 2019 година са подпомагани 1031 лица с увреждания, 31 от които са на възраст от 18 до 29 години.

През 2019 година в Община Омуртаг се осъществи Проект „Активно включване на хора с увреждания и техните семейства за успешна реализация“ по ОПРЧР по проекта съществува социалната услуга социален асистент“, които успешно оказваха помощ на граждани с увреждане или в социален риск във всички сфери от тяхното ежедневие, а не само в частта на комуналното и битово обслужване. Потребители на социалната услуга „социален асистент“ бяха 56 лица, като 4 от тях са на възраст между 15 и 29 години. Един от наетите на длъжност „социален асистент“ е лице на 29 години.

Съгласно Договор BGO5FMOP001-3.002-0171-CO1 г., между АСП и община Омуртаг, успешно се реализира и социалната услуга "Обществена трапезария - осигуряване на топъл обяд в Омуртаг". По тази социална услуга се осигурява топъл обяд на 80 лица в неравностойно положение от град Омуртаг. 14 от потребителите на услугата са на възраст до 29 години.

Едни от най-успешните социални услуги в посока насърчаване на социалното включване и намаляване на бедността са услугите „личен асистент“, „социален асистент“ и „домашен помощник“, чиято цел от една страна е подобряване на качеството на живот на хората с увреждания, в т.ч. деца и младежи, и от друга - предотвратяване на настаняването в специализирани институции. Тези социални услуги се предоставят в семейна среда по отделни програми и проекти, за различни периоди и с различни работодатели и финансиране.

През 2019. по ОПРЧР „Помощ за независим живот“ в общините Омуртаг и Антоново е осигурена подкрепа на лица в неравностойно положение. Потребителите в Община Омуртаг са 98, като 5 от тях са до 29 години. Двама младежи са предоставяли услугата като личен асистент и социален работник. Потребителите в Община Антоново са 59, като 2 от тях са до 29 години. Един от социалните асистенти е до 29 години.

В Община Омуртаг от социалната услуга „Домашен социален патронаж“ през 2017г. се е възползвал един потребител на възраст от 15 до 29г.

През 2019. по Национална Програма "Асистенти на хора с увреждания" е осигурена подкрепа на 20 потребители за общините Омуртаг и Антоново. В Община Омуртаг потребителите са 14 и личните асистенти са 14. В Община Антоново потребителите са 6 като личните асистенти са 5 и 1 помощник възпитател. Помощник възпитателя е на възраст от 15 до 29 години.

Община Антоново от 01.06.2016г. реализира подкрепа на лица в неравностойно положение под формата на „Топъл обяд 2016-2019" по Оперативна програма за храни и/или основно материално подпомагане от Фонда за европейско подпомагане. През 2017 потребителите са били 45, като 2 от тях са до 29 години.

Община Омуртаг от 01.11.2016г. реализира подкрепа на лица в неравностойно положение под формата на „Обществена трапезария". През 2017 г. потребителите са 80 на брой, като 14 от тях са до 29 години, от които 4 са младежи с увреждания.

В отдел „Хора с увреждания и социални услуги“ при ДСП - Омуртаг се осъществява дейност по Закона за интеграция на хората с увреждания /ЗИХУ/ по оценяване на увреждането и на възможностите за интеграция. При ДСП - Омуртаг, подпомаганите младежи в неравностойно положение с месечни добавки за социална интеграция по ред: на ЗИХУ и Правилника за неговото прилагане /ППЗИХУ/ са 13 за Община Антоново и 31 за Община Омуртаг. Определянето на вида месечни добавки за всеки от нуждаещите се индивидуално според вида и степента на увреждането. Месечните добавки са парични средства, които допълват собствените доходи на хората с увреждания и са предназначени за покриване на допълнителните им разходи за

транспортни, информационни и телекомуникационни услуги, образование, квалификация, достъпна информация, обучение, лекарства, диетично хранене, балнеолечение и рехабилитация. Регламентирани са упражняването на правата и закрилата на хората с увреждания. На територията на общините Омуртаг и Антоново няма развити специализирани услуги за социална и професионална интеграция. Липсата на услуги за хора с увреждания възпрепятства както съхраняването, поддържането и доразвиването на уменията за самостоятелност и социално включване, така и осъществяването на целенасочени дейности за интеграция и превенция на социалното изключване.

Общини Попово и Опака:

В отдел „Хора с увреждания и социални услуги“ при ДСП - Попово се осъществява дейност по Закона за интеграция на хората с увреждания по оценяване на увреждането и на възможностите за интеграция. Оценяването на увреждането се извършва чрез медицинска експертиза и социална оценка. Социалната оценка се осъществява въз основа на медицинската експертиза и има за цел да установи потребностите и възможностите за рехабилитация, възможностите за обучение, възможности за трудова заетост професионална реализация, потребностите от социални услуги и възможностите за социално включване. Социалната оценка включва оценка на горепосочените обстоятелствата, препоръки за необходимите мерки за социално включване, както и мотивирано предложение за отпускане на месечна добавка за социална интеграция. Тя е диференцирана и представлява парични средства, които допълват собствените доходи на хората с увреждания и са предназначени за покриване на допълнителните им разходи за транспортни, информационни и телекомуникационни услуги, образование, квалификация, достъпна информация, обучение, лекарства, диетично хранене, балнеолечение и рехабилитация. От посочената целева група на възраст от 19 до 29 години от общините Попово и Опака, подпомагани с месечни интеграционни добавки от ДСП - Попово към 31.12.2019 г. са общо 53 лица.

От дирекция „Социално подпомагане“ - Попово се подпомагат родители с месечна помощи за отглеждане на дете с трайно увреждане до 18-годишна възраст и до завършване на средното образование, но не по-късно от 20-годишна възраст по чл. 8д от ЗСПД. От Община Попово и Опака децата от 15 до 20 годишна възраст подпомагани по чл. 8д към 31.12.2019 г. са общо 33.

В общините Попово и Опака са разкрити и функционират следните социални услуги в общността, подходящи за млади хора на възраст от 15 до 29 години в неравностойно положение, подпомагащи интегрирането им в общността:

- Център за социална рехабилитация и интеграция в гр. Попово, с капацитет 5 места. В ЦСРИ лицата, получават разнообразни консултативни, терапевтични, рехабилитационни дейности, насочени към създаване и поддържане на социалните умения, обучения за водене на самостоятелен начин на живот подпомогнати от специалисти. До ЦСРИ е осигурен безпрепятствен достъп, същият е осигурен и до

ползваните помещения в центъра в съответствие с нормативните изисквания за достъпна среда. ЦСРИ гр. Попово разполага и със специализиран транспорт, което допринася за интеграцията на хората с увреждания. От заетите към 31.12.2017 г. общо 57 потребители на услугата - 10 са деца на възраст от 15 до 18 години и 10 потребители на възраст от 19-29 години.

Към момента в Община Попово се предоставя социалната услуга Личен асистент за 12 потребители и Домашен помощник за 65 потребители по Проект "Социални услуги за достоен живот" - Схема BG05M90P001-2.002 "Независим живот". От обслужените към 31.12.2017 г. 4 деца и лица са от посочената целева група, които ползват услугата Личен асистент.

До 31.12.2017 г. Община Опака е бенефициент по Проект "Нови възможности за грижа и независим живот чрез създаване на Център за почасово предоставяне на услуги за социално включване в общността или в домашна среда - гр.Опака по процедура за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ BG05M90P001-2.002 "Независим живот" по Оперативна програма "Развитие на човешките ресурси". От посочената целева група 3 са децата и лицата включени в Проекта.

Личен асистент по НП АХУ, която се реализира, чрез дирекциите „Социално подпомагане“, като през 2017 г. назначените лични асистенти за двете общини са общо 3 лица, които са полагали грижи за свои близки, от посочената целева група едно лице е потребител.

В Община Попово от 01.09.2019 г. се предоставя по Процедура BG05SMOno01-3.002 услугата "Осигуряване на топъл обяд 2019" по Оперативна програма за храни и/или основна материална подкрепа". Обслужват се 60 лица от гр. Попово и от 8 населени места в общината. Няма лица от посочената целева група.

На територията на Община Попово в с. Медовина се намира Дом за пълнолетни лица с умствена изостаналост с капацитет 50 потребители, към момента потребители от посочената целева група са три лица. В с. Медовина функционират и две Защитени жилища за лица с умствена изостаналост с капацитет по 9 места. От заетите към момента 11 потребители в двете защитени жилища, само едно лице е до 29 години.

От 21.02.2014 г. по Проект "Преодоляване на социалното изключване на лица с умствена изостаналост чрез създаване на ЦНСТ в Община Попово", по ОПРЧР, схема за безвъзмездна финансова помощ "Живот в общността", функционира ЦНСТ за лица с умствена изостаналост в с. Медовина, общ. Попово с капацитет 12 места, като от заетите към момента 12 потребители, младежите до 29 години са 5 лица. Сградата в която са разположени услугите в с. Медовина разполага с асансьор, услугите разполагат и със специализиран транспорт с платформа за 2 бр. инвалидни колички.

На територията на Община Попово са разкрити и функционират два Центъра за настаняване от семеен тип за деца/младежи без увреждания с капацитет по 12 всяко. Към настоящият момент от посочената целева група настанените младежи са 11, с които се работи за изграждане на умения за самостоятелен живот с оглед ефективна бъдещ

реализация в обществото след напускане на социалната услуга.

В гр.Попово е разкрит и функционира и Център за обществена подкрепа с капацитет 30 лица. Целевата група са деца и младежи в риск и техните семейства от общността младежи, напускащи специализирани институции или услуги от резидентен тип, бременни жени, кандидати за или вече одобрени приемни семейства, кандидати за или вече одобрени осиновители. Дейностите, които се осъществяват са услуги по превенция и изоставянето на деца и настаняването им в специализирани институции, услуги подпомагащи работата по реинтеграция на деца и младежи, настанени в специализирани институции, социални услуги резидентен тип или приемни семейства, услуги насочени към подготовка за самостоятелен живот и подкрепа за успешна социална интеграция професионална реализация на младежи от специализирани институции или услуги резидентен тип, подкрепа на деца, жертви на насилие и техните семейства, социално педагогически консултиране на деца с поведенчески проблеми и техните семейства превенция на отпадането от училище, услуги по превенция на рисковото поведение на деца младежи от общността, подкрепа, супервизии, консултации и надграждащо обучение и приемни семейства, социални услуги в подкрепа на осиновяването. Към настоящия момент ЦОП - Попово работи с 25 потребители на услуги, като към него са насочени 7 младежи от ЦНСТ за деца и младежи без увреждания и ЦНСТ за деца и младежи с увреждания за подготовка за самостоятелен живот.

От 01.12.2014 г. на територията на гр. Попово функционира Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи с увреждания изграден по проект „Детство за всички“. В Центъра към настоящия момент са настанени 10 деца и 2 младежи. На децата и младежите е предоставена жизнена среда, близка до семейната с възможност за пълноценно израстване и развитие. От потребителите на услугите в Центъра, 7 са младежи на възраст от 15 до 29 години. Тези от тях на които здравословното състояние позволява посещават масово училище с оглед изграждане и поддържане на социални контакти извън тези в „центъра“.

Община Търговище:

На територията на община Търговище са развити и функционират следните социални услуги за млади хора в неравностойно положение:

Дневен център за възрастни хора с увреждания, кв.Бряг. Центърът е с капацитет 30 места, целевата група е възрастни с психични разстройства. През 2019 година 2-ма младежи до 29 години са се възползвали от услугата;

Дневен център за възрастни хора с увреждания гр. Търговище. Центърът е с капацитет 20 места, целевата група е възрастни с увреждания. През 2019 година 13 младежи до 29 години са се възползвали от услугата, като петима са и потребители на ЗЖ с.Лиляк и осем са потребители на ЦНСТ;

Защитено жилище кв. Бряг е с капацитет 8 места и партер с капацитет 4 места, целевата група е възрастни с психични разстройства. През 2017 година няма младежи до 29 годишна възраст възползвали се от услугата;

Защитено жилище с. Лиляк е с капацитет 8 места - целевата група е възрастни с умствена изостаналост. През 2019 година 5 младежи до 29 години са се възползвали от услугата;

Център за обществена подкрепа гр. Търговище е с капацитет 66 места - целевата група е деца и семейства. Предоставят се услуги на млади хора в неравностойно положение.

Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи с увреждания №1 и №2 - гр. Търговище с капацитет 14 места за всеки от центровете - целевата група е деца и младежи с увреждания. През 2019 година 13 са младежите навършили пълнолетие до 29 години са се възползвали от услугата и 6 непълнолетни младежи навършили 15 годишна възраст;

Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи без увреждания - Центъра е с капацитет 10 места, целевата група е деца и младежи без увреждания от 7 до 18 години, ако учат до 20 години попаднали в рискови ситуации. През 2019 година 1 младеж навършил пълнолетие и 3 непълнолетни младежи навършили 15 години са се възползвал от услугата;

Център за социална рехабилитация и интеграция - гр. Търговище е с капацитет 23 места - целевата група е деца от 3 до 18 г. с различни видове увреждания с временни или трайни здравословни проблеми. През 2016 година от целевата група от 15 годишни възползвали се от услугата са 13;

От месец октомври 2017 г. в ново-стартиралите услуги ЗЖ - с. Макариополско и ДЦВХУ - с. Макариополско - целевата група е възрастни с увреждания до края на 2017 година няма младежи до 29 годишна възраст възползвали се от услугите.

И през 2017 година основната социална работа на БМЧК-Търговище беше свързана с децата от приемни семейства. Продължиха срещите с приемните деца. Финансиране за тях беше осигурено от швейцарското дружество „Вариант 5“.

През февруари беше проведено обучение на доброволци по социално-помощна дейност като част от подготовката им за работа с деца от приемни семейства. През годината бяха проведени ателиета по различни поводи.

През м. ноември екипът по приемна грижа отбеляза 10 години от създаването на услугата в Търговище. Доброволците бяха поканени на тържеството и получиха признание за своята дейност и подкрепа на децата. В дейностите организирани от БМЧК са участвали общо 25 деца от приемни семейства.

В училищата са сформирани комисии по превенция на деца в риск, които всяка учебна година приемат план за работа с основна цел – предотвратяване на конфликти ситуации. Функционира МКБППМН, която извършва превантивна дейност, макар и само с млади хора до 19 годишна възраст. Общините работят по програма за превенции на рисковото поведение сред подрастващите и промоция на здраве.

11. Младежка престъпност

От 14 годишна възраст възниква възможността за реализиране на наказателна отговорност по отношение на младия човек за извършени от него престъпления.

Зачестяват случаите на противообществени и противоправни прояви сред млади хора от по-ниските възрастови групи. Около две трети от осъжданите всяка година младежи не ходят на училище и/или нямат работа. Запазва се висок процентът на рецидива сред младите правонарушители.

Статистиката през последните години показва застрашителни тенденции на нарастване броя на непълнолетните извършители на престъпления и на относителния дял на младите хора до 29 години сред затворническата популация и сред водачите на моторни превозни средства, причинили пътно-транспортни произшествия.

МКБППМН целогодишно оказва съдействие на младите хора и на техните родители чрез:

1. Съдействие при подготовката на документите за настаняване.
2. Запознаване на непълнолетните и техните родители с Правилника за устройството и дейността на ВУИ и СПИ.
3. Съдействие при постъпването на непълнолетните в училището в определения от МОН срок.
4. Съдействие за своевременното завръщане на учениците в училище след ваканция, прекарана при семейството.
5. Наблюдение на непълнолетните от обществен възпитател по време на ваканциите.

През 2019 г. Местната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните - Търговище образува 55 възпитателни дела във връзка с получени 45 преписки от прокуратурата (43 от РП - Търговище, 1 от РП- Ботевград, 1 от РП- Царево), 9 сигнала от Районно управление на МВР (8 от РУ- Търговище към ОД на МВР Търговище и 1 от РУ Севлиево), 1 от Окръжна прокуратура Добрич. Престъпленията и противообществените прояви са извършени от общо 63 малолетни и непълнолетни лица, в т.ч. 10 момичета. Осем деца, в т.ч. 2 момичета са извършили повече от една проява през годината.

През 2019 г. общо 217 малолетни и непълнолетни лица бяха запознати с работата на МКБППМН, Закона за БППМН и Наказателния кодекс.

За преодоляване на отклоненията в поведението психолозите към Местната комисия за БППМН консултираха индивидуално 17 непълнолетни лица.

Десет обществени възпитатели към МКБППМН работиха индивидуално с общо 60 малолетни и непълнолетни лица, поставени под надзор по чл. 13, ал. 1, т. 5 или по чл. 41, ал. 2 от Закона за БППМН.

През 2019 г. няма настанени непълнолетни лица във Възпитателно училище -интернат или в Социално-педагогически интернат.

В това направление основната дейност е превантивна и възпитателна в учебните заведения с учениците и с техните родители. Разяснени са последствията от извършването на различните видове правонарушения – кражби, грабежи, нанасянето на телесни повреди, управление на МПС, без притежание на свидетелство за управление и след употреба на алкохол. Има постигнат напредък в работата с младите хора от ромската общност във връзка с ранните бракове, които са характерни за този етнос. Също така, за постигане на положителни резултати, спомагат и провежданите самоотчети

от ПИ и Мл. ПИ в населените места, в началото на всяка година.

Превенцията сред децата и младежите е предпоставка за ограничаване на общата престъпност и грижа за бъдещето на нацията.

Степента на доверие към институциите и правоохранителните органи, е трудно да се установи без задълбочено и широкообхватно социологическо проучване сред младите хора, което би трябвало да се изследва на национално равнище. През последните години, в страната като цяло и в частност в ОД МВР - Търговище, се обръща много сериозно внимание на превантивната работа спрямо извършителите на престъпления и най-вече на работата с малолетни, непълнолетни но отношението на темата свързана с насилието като форма на агресия в училищата или извън тях.

Във връзка с участието при прилагането на Координационен механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца жертви или риск от насилие и за взаимодействие при кризисна интервенция, общо за територията на ОДМВР-Търговище са проведени 20 броя срещи. Служители на полицията активно са участвали в различни образователни кампании, информационни инициативи, национални и регионални проекти и програми, както и в:

- Участия в мултидисциплинарни екипи по прилагане на координационния механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца жертви или в риск от насилие и взаимодействие при кризисна интервенция на територията на Област Търговище.

- Участия в мултидисциплинарните екипи на местно ниво във връзка с подписан Координационен механизъм между МЗ и МВ19, относно взаимодействието при работа с деца в риск от ХИВ, Хепатит В, С и други сексуално предавани инфекции.

- В изпълнение на проект "Работа на полицията в училищата", съгласно графика в училищата намиращи се на територията на ОДМВР-Търговище са изнесени 102 броя лекции.

- Участия в експертно обсъждане на проект на закона за отклоняване от наказателно производство и налагане на възпитателни мерки на непълнолетни лица.

- Взаимодействия с други институции и НПО, работещи по линия превенция на престъпленията от и срещу деца:

- Асоциация „НАЯ“ гр.Търговище, Отдел-"ЗД" при РДСП гр.Търговище, Попово и Омуртаг, МКБППМН - гр.Търговище, Попово и Омуртаг, ЦНСТ за деца с увреждания.

Съгласно изготвени графици на служителите от ОЗД при ДСП- Търговище в района на съответните общините, са организирани мобилни групи, които ежесечно обхождат по график съответните територии, като наблюдават за скитащи, просещи и безнадзорни деца. Съвместно с МКБППМН и ОЗД, се набелязват мерки, за превенция спрямо деца в рисково положение, както и такива склонни към извършване на престъпление. Към Община Търговище по европейски проект, за периода 2018-2019 г. има създаден Комплекс за здравно-социални услуги.

РЦППО-Област Търговище, предлага специални образователни потребности,

разположени в училища и детски градини в цялата област.

Съвместно с представители на Районните прокуратури от съответните общини се докладва, документира и пресича всеки случай на извършено престъпление от дете. При по характерни престъпления с обществена значимост се прави обстоен анализ на причината довела до съответната проява на престъпление.

С оглед превенция и гарантиране сигурността на децата в Областта, в ОД МВР - Търговище, са предприети и се изпълняват редица мероприятия, целящи подобряване средата за сигурност на децата. Подобрява се партньорството с МКБППМН, ОБСНВ и други неправителствени организации, залегнали в национална стратегия за превенция и противодействие на асоциалното поведение престъпления извършвани от младежи.

Изведени са на списъчен отчет всички малолетни и непълнолетни извършители на престъпления, с оглед тяхното наблюдение и извършване на непрекъснат контрол от съответните служители по райони.

Периодично се извършват явни проверки в заведения, игрални зали и дискотеки, както и негласно наблюдение на всички събирания на криминалният контингент и такива на малолетни и непълнолетни лица с цел превенция.

Целогодишно се планират и провеждат редица мероприятия, съвместно с "РЗИ", "МОН" и други институции, целящи предотвратяване извършването на нарушения и престъпления срещу наблюдаваната категория лица, както и такива извършвани от самите тях.

Сериозно внимание се отделя на така наречените рискови водачи, попадащи в категорията на нарушителите с три или повече нарушения по ЗДвП във връзка с контрола на скоростния режим. Същите биват изведени на списъчен отчет, като с тях се провеждат лекционни беседи относно пътния травматизъм, организират се срещи с рокерските клубове от региона и се прожектират видеопокази с различни тежки катастрофи станали вследствие на несъобразената скорост.

Анализът сочи, че сред основните причини за извършването на противоправни деяния от деца е недоброто икономическо състояние на семействата и неграмотността.

Съществен принос за упоменатите тенденции има системно осъществяваната активна превантивна дейност по отношение на детската и младежка престъпност, осъществявана в ОД МВР-Търговище и в районните управления в състава ѝ, в изпълнение на приети мерки за гарантиране на сигурността и закрилата на децата. В тях са предвидени редица инициативи/срещи, беседи, дискусии/, чиято основна цел е ограничаване употребата на алкохол, тютюневи изделия, наркотични вещества и техните аналози от младите хора. Полицейските служители осъществяват редовни срещи с директориите на училищата в областта, на които се обсъждат въпроси, свързани с пропускателния режим и с опазването на обществения ред в районите на учебните заведения. С голям интерес учащите посрещат и "Часовете на полица" , провеждани в

часа на класния ръководител, и касаещи актуални теми, свързани с превенцията на детската престъпност.

През 2021 г. органите, институциите и всички неправителствени организации имащи отношение по проблемите свързани с престъпленията извършвани от млади хора, трябва да съобразяват превантивната си дейност с конкретните особености на района за ограничаване на специфичните криминогенни фактори. В тази връзка е необходимо изготвянето на различни програми и кампании с обучителна цел и превантивна насоченост, както създаване и разпространение на информационни печатни и видеоматериали по проблема.

МКБППМН в сътрудничество с инспекторите на ДПС, дирекциите за социално подпомагане и органите по образованието, чрез организиране на благотворителни кампании трябва да оказват социална подкрепа на младежи изпаднали в неравностойно положение.

МКБППМН целогодишно оказва съдействие на младите хора и на техните родители чрез:

1. Съдействие при подготовката на документите за настаняване.
2. Запознаване на непълнолетните и техните родители с **Правилника за устройството и дейността на ВУИ и СПИ.**
3. Съдействие при постъпването на непълнолетните в училището в определения от МОН срок.
4. Съдействие за своевременното завръщане на учениците в училище след ваканция, прекарана при семейството.
5. Наблюдение на непълнолетните от обществен възпитател по време на ваканциите.

Успоредно с органите на полицията, към общините работят и Местни комисии за борба с противообществените прояви на малолетните и непълнолетните, чийто основен приоритет е установяването на причините за извършването на противообществени прояви от малолетни и непълнолетни, както и прилагане на различни методи за ограничаването им. През 2017 г. десет обществени възпитатели към МКБППМН Търговище, работиха индивидуално с общо 54 малолетни и непълнолетни лица поставени под надзор по чл. 13, ал.1, т.5 или по чл.41, ал.2 от Закона за БППМН. МКБППМН образува 44 възпитателни дела по получени 42 преписки от Районна прокуратура (Търговище, Разлог, Велико Търново, Омуртаг) и 2 сигнала от Районно управление към ОД на МВР гр. Търговище. Престъпленията и противообществените прояви са извършени от общо 45 малолетни и непълнолетни лица, в т.ч. 8 момичета. Шест деца (в т.ч. 2 момичета) са извършили от една проява. През годината в МКБППМН са получени 7 акта и наказателни наставления за извършени административни нарушения от непълнолетни. Проведени са профилактични беседи. В МКБППМН са получени 12 сигнала от училища, родители и институции за общо 25 деца.

В община Антоново са разгледани делата на 10 лица на възраст между 10 и 18 години.

В община Омуртаг през изминалата 2021 г. Местната комисия за борба с противообществени прояви на малолетни и непълнолетни разгледа 16 случая на правонарушения, извършени от младежи от 15 до 18 години. Вzeti бяха конкретни възпитателни мерки, спрямо 13 малолетни и непълнолетни лица. В община Омуртаг 3 обществени възпитатели работиха активно с младежи, извършили противоправни деяния или с младежи в риск от извършване на такива.

Основна част от извършените прояви през 2019 г. в община Омуртаг са извършените от непълнолетни лица управление на МПС без свидетелство и регистрация на МПС. С цел предотвратяване на ПТП са реализирани 14 специализирани полицейски операции в районите на училищата на територията на община Омуртаг и са проведени редовни учебни „Часове на полицая“ с учениците от общинските училища. Служители от общинска администрация, заедно с представители на други институции, се включваха активно в Координационния механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца жертви или в риск от насилие. Организирах се дискусии в училищата по поведенчески проблеми и подкрепа на подрастващите. Координационен механизъм за междуинституционално взаимодействие при работа в случаи на деца, жертви или в риск от насилие и за взаимодействие при кризисна интервенция, има за цел да регламентира конкретните задължения за взаимодействие на ангажираните субекти при случаи на деца в риск, жертви на насилие или в случаи, при които е необходима кризисна интервенция. При провеждане на спортни турнири по бокс, футбол, волейбол, лека атлетика, съобразени със Спортния календар на Община Омуртаг за 2017 г., се включваха не само ученици от училищата на територията на община Омуртаг, но и подрастващи с рисково поведение, с които работи МКБППМН. Децата и младежите с рисково поведение се насърчават да се занимават по-активно със спорт, да посещават кръжоци, да се включват в извънучебни дейности, които допринасят за тяхното социализиране.

За 2019 г. на територията на община Попово са регистрирани 121 извършители на престъпления до 29 г. : на възраст до 18 години – 33 лица; на възраст от 18 до 29 г. 88 лица.

През последните години, в страната като цяло и в частност в ОД МВР – Търговище, се обръща много сериозно внимание на превантивната работа спрямо извършителите на престъпления и най-вече на работата с малолетни, непълнолетни по отношението на темата свързана с насилието като форма на агресия в училищата или извън тях. С оглед превенция и гарантиране сигурността на децата в Областта, в ОД МВР – Търговище, са предприети и се изпълняват редица мероприятия, целящи подобряване средата за сигурност на децата. Подобрява се партньорството с МКБППМН, ОБСНВ и други неправителствени организации, зaleгнали в Националната стратегия за превенция и противодействие на асоциалното поведение и престъпления извършвани от младежи. Изведени са на списъчен отчет всички малолетни и непълнолетни извършители на

престъпления, с оглед тяхното наблюдение и извършване на непрекъснат контрол от съответните служители по райони. Периодично се извършват явни проверки в заведения, игрални зали и дискотеки, както и негласно наблюдение на всички събирания на криминалният контингент и такива на малолетни и непълнолетни лица с цел превенция.

Целогодишно се планират и провеждат редица мероприятия, съвместно с "РЗИ", "МОН" и други институции, целящи предотвратяване извършването на нарушения и престъпления срещу наблюдаваната категория лица, както и такива извършвани от самите тях.

Особено тревожно е насилието срещу и между децата: насилието на улицата и насилието в училище. Коренните причини на насилието и злоупотребата с децата са различни: бедността, маргинализацията, властовите взаимоотношения, патриархалните нагласи, радикалните промени в социалната среда, класовата диференциация, разширяването на пропастта между тези, които имат и тези, които нямат и създаването на социално напрежение.

През годините, като основни способи на служителите от ОД МВР – Търговище, работещи с учениците и младежите от област Търговище са:

- провеждане на родителски срещи с участието на служители от полицията, при които се представя мултимедийна презентация на тема "Агресия и нейните форми на проявление в начална училищна възраст".

Чрез тези основни способи, полицията реализира образователни кампании и информационни инициативи за превенция сред подрастващите, а именно:

- "Не на тютюнопушенето и алкохола";
- "Как да се предпазим от сексуално насилие и трафик на хора";
- "Не на футболното хулиганство";
- "Мисли преди да седнеш за волана";
- "Не на домашното насилие";
- "Как да се живее по сигурно без оръжие и насилие";
- "Превенция на детско насилие, "Какво е насилие и как се стига до него";
- "Азбука на безопасността".

В ОД МВР – Търговище винаги се е отделяло сериозно внимание на превантивната дейност както спрямо извършителите на престъпления, така и на работата с всички млади хора за противодействие на насилието, като форма на агресия в обществения живот. В тази връзка голям принос при мероприятията свързани с профилактиката и превенция на Детската престъпност са допринесли разработените мерки за подобряване организацията и активизиране дейността на служителите от ОД на МВР – Търговище за гарантиране сигурността и закрилата на децата. Такива мерки са разработени и по

съответните РУ от ОДМВР. В самите мерки са включени редица мероприятия, които са насочени към ограничаване на употребата на алкохол, тютюневи изделия, наркотични вещества и техните аналози сред младите хора.

Препоръки за превенция:

Превенцията сред децата и младежите е предпоставка за ограничаване на общата престъпност и грижа за бъдещето на нацията. От особено значение е извършването на ранна превенция на противообществените прояви, възпитанието в дух на отговорност и развиването на гражданска култура.

- Подпомагане на многодетни семейства, с цел получаването на адекватни родителски грижи и предотвратяване на попадането на децата в криминогенен и виктимогенен риск;
- Превенция на употребата на наркотици и злоупотребата с алкохол от деца и младежи;
- Разработване на програми за подпомагане на професионалната реализация на младежите;
- Структуриране на свободното време на децата и младежите;
- Превантивна работа с деца, необхванати от училище;
- Разработване и реализиране на програми за превенция на детската агресия на улицата;
- Разработване и реализиране на програми за превенция на насилието в училище;
- Превенция на създаването на детски криминализирани групи;
- Превенция на спортното хулиганство и използването на спорта като мощно средство за възпитание в дух на толерантност, честна игра и партньорство;
- Запознаване на децата с модели на безопасно поведение предпазващи ги от виктимизиране;
- Изграждане на умения и навици на децата за безопасно общуване в Интернет;
- Обучение на доброволци и развиване на доброволческа мрежа по линия на превенция на трафика на жени и деца.

През 2019 г., органите, институциите и всички неправителствени организации имащи отношение по проблемите свързани с престъпленията извършвани от млади хора, трябва да съобразяват превантивната си дейност с конкретните особености на района за ограничаване на специфичните криминогенни фактори. В тази връзка е необходимо изготвянето на различни програми и кампании с обучителна цел и превантивна насоченост, както създаване и разпространение на информационни печатни и видеоматериали по проблема.

12. Младите хора в малките населени места и селските райони

Основен проблем на младите хора от малките населени места и селски райони, както и на част от града е безработицата и липсата на възможности за пълноценна реализация, което води до икономическа зависимост на младите хора от семействата им. Общините Омуртаг, Антоново и Опака се характеризират с отдалеченост и разпокъсаност на населените места от центъра на общината и в тях повечето млади хора живеят в селата. Професионалната им реализация е в земеделието и фермерството. През последните години се наблюдава засилване на желанието за емиграция особено сред по-ниско образованата част. Високообразованите млади хора от общината не правят изключение от общата за страната тенденция да търсят реализация в големите градове на България, а част и от тях и в чужбина. Голяма част от младите хора над 22 години проявяват интерес към временна трудова миграция в чужбина - те са преди всичко със средно образование и/или без трудова квалификация.

Възрастовата структура в малките населени места и селските райони е силно деформирана и не може да осигури както възпроизводство на населението, така и възпроизводство на трудовия потенциал. В малките населени места и селските райони са концентрирани голяма част от младежите от ромски и турски етнически произход. Достъпът до формално и неформално образование, професионално образование и обучение, информация и консултиране на младите хора в малките населени места и селските райони е ограничен. Силно ограничени са също и възможностите за трудова реализация, което води до мигриране на младите хора от селата в по-големите общини и градове, където възможностите за намиране на работа са по-големи. Така в малките населени места и най-вече в отдалечените селски райони, като Антоново, Омуртаг и Опака младите хора изпадат в социална изолация, без равен достъп до качествено образование, здравеопазване, пазар на труда и др. ресурси на обществото. Добри мерки за тяхното социално включване са действащите програми и мерки на пазара на труда, вкл. и възможностите на ОП „Развитие на човешките ресурси“, които им осигуряват макар и временна заетост и доходи, както и образователна и етническа интеграция.

През изминалите години оптимизирането на мрежата от училища, изразяващо се преди всичко в поэтапното закриване на училища в малките селища в област Търговище, доведе до необходимостта от предприемане на мерки за осигуряване на равен достъп до образование на всички ученици от малките селища. В тази връзка по смисъла на чл. 26, ал.1, т.1-4 от Закона за народната просвета са създадоха средищни училища, които се намират в най-близкото населено място на територията на съответната община или на съседна община, където се обучават учениците от населените места, в които няма училище.

Възрастовата структура в малките населени места и селските райони е силно деформирана и не може да осигури както възпроизводството на населението, така и възпроизводството на трудовия потенциал. Един от основните проблеми в малките

населени места и селските райони на нашата област е намаляването на раждаемостта и застаряването на населението. Достъпът до формално и неформално образование, професионално образование и обучение, информация и консултиране на младите хора в малките населени места и селските райони е ограничен. Намаляват привлекателните възможности за икономическа активност и професионална реализация на младите хора.

Това доведе до оптимизиране и преобразуване на училищната мрежата, в резултат на което през 2017 година бяха закрити 3 основни училища на територията на област Търговище. За учениците от закритите училища бе осигурен безплатен транспорт за извозването им до населените места, в които функционират средищни училища. За осъществяване на училищно образование и обучение на ученици над 16 годишна възраст в училищата от областта се предлагат неприсъствени форми на обучение.

Постигането на качествено образование предполага максимално насърчаване на учениците да посещават училище и активно да участват в образователно-възпитателния процес. Извършени са проучвания в регионален план с цел подпомагане и разработване на ефективни политики срещу допускането на отсъствия без уважителни причини от учениците. Налице са убедителни данни, че се обособяват рискови групи ученици, които са засегнати в по-голяма степен от проблема. В тази връзка важна страна от регионалната и училищните образователни политики е да се поощряват инициативите на ръководствата и на педагогическите специалисти за намаляване на неизвинените отсъствия на учениците.

През учебната 2019/2020 година бе даден старт на проект BG05M2OP001-2.004-004 „Развитие на способностите на учениците и повишаване мотивацията им за учене чрез дейности, развиващи специфични знания, умения и компетентности (ТВОЯТ ЧАС) – фаза II“ по Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ 2014-2020. Основна цел на проекта е създаване на условия за повишаване потенциала на учениците и на възможностите им за успешно завършване на средното образование чрез допълване, развиване и надграждане на техните знания, умения и компетентности, придобити в рамките на задължителната им подготовка в училище.

Тематичните области през учебната 2019/2020 година за наука, техника и технологии, здравно образование и здравословен начин на живот, гражданско образование, предприемачество, програмиране, дигитални умения, креативност и иновативно мислене, изкуства и култура, спорт, както и групи за преодоляване на образователните дефицити на учениците, които срещат затруднения в подготовката си по задължителните дейности в училище са планирани за работа и през 2018 година.

В рамките на проекта „Подобряване на качеството на образованието в средишните училища чрез въвеждане на целодневна организация на учебния процес“ се включиха 28 средищни училища от област Търговище, като финансовата схема предвижда пълн

обхват на всички ученици, желаещи да участват в целодневното обучение. На средищните училища се предоставят допълнителни средства за осигуряване обучението на пътуващите ученици за транспортни разходи, средства за целодневна организация на учебния ден и за столово хранене за пътуващи ученици от първи до осми клас.

По традиция в училищата, в които напускат голям брой ученици, се планират дългосрочни стратегии за превенция на проблема - разработват се училищни политики, анализират се рисковите фактори, развива се ресурсът от педагогически специалисти в тази насока и пр.

Най-значими усилия и пакети от мерки са наложителни в училищата, в които се обучават ученици със смесен етнически произход, където се залага на създаването на среда на равнопоставеност, премахване на сегрегацията на основата на етническа принадлежност, привличане и задържане на учениците с дейности, осигуряващи етническо и културно многообразие, подпомагане на учениците, трудно владеещи български език и др. В тази връзка сериозен принос има прилагането на започналите преди десет години дейности по „Проект на отпадането на ромските ученици от училище“ към Център за междуетнически диалог и толерантност „Амалипе“, подкрепен от МОН. В рамките на проекта се включват застрашени ученици в извънкласни форми, което спомага за интегрирането им в училищната среда.

Работата по двата проекта по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ „УСПЕХ“ и „Подобряване на качеството на образованието в средищните училища чрез въвеждане на целодневна организация на учебния процес“ има важно значение за етническата интеграция на учениците и задържането на застрашените от напускане на училище. Тези проекти имат също принос за осигуряването на качествен образователно-възпитателен процеси, както и да се осмисли свободното време на учениците.

Състоянието на населението в населените места, в които се намират образователните институции, е в тясна зависимост с функционирането им. Тази зависимост се засилва особено в настоящия етап, когато функциите на образованието се изменят и то е длъжно да поеме икономически и социални задачи, каквито в миналото не са му били присъщи. Въпреки индивидуалния облик на всяко училище, изграждан през годините, демографските процеси, свързани с трайното намаляване на раждаемостта, създава предпоставки за оптимизация на училищната мрежа. Образователната система в областта е поставена пред дилемата да осигури възможност учениците да бъдат извозвани до училища със съвременна материално-техническа база и с добри условия за почивка и изхранване, както и да получават образование, съответстващо на потребностите на съвременния живот. В тази връзка и по смисъла на разпоредбите на Закона предучилищното и училищното образование остават средищните училища, които се намират в най-близкото населено място на територията на съответната община или на съседна община, където се обучават учениците от селищата, в които няма училище.

Новият закон позволява преобразуване на сега действащите училища в друг вид, като например обединените, както и възможност за организиране на обучение в профилирана подготовка в професионалните гимназии или за професионална подготовка в профилираните гимназии.

Постигането на качествено образование предполага максимално насърчаване на учениците да посещават училище и активно да участват в образователно-възпитателния процес. Извършени са проучвания в регионален план с цел подпомагане и разработване на ефективни политики срещу допускането на отсъствия без уважителни причини от учениците. Налице са убедителни данни, че се обособяват рискови групи ученици, които са засегнати в по-голяма степен от проблема. В тази връзка важна страна от регионалната и училищните образователни политики е да се поощряват инициативите на ръководствата и на педагогическите специалисти за намаляване на неизвинените отсъствия на учениците.

Основната институция, която задоволява духовните потребности на младите хора в селата са читалищата, където се организират множество общоселски празници и годишнини. Осигуряването на безплатен достъп до информация от страна на читалищата става през цялата година в читалищата, работещи по програма „Глобални библиотеки“.

От 2010 г. в резултат на инициативата „Глобални библиотеки“ в град Омуртаг и в селата Камбурово, Врани кон, Пъдарино, Обител, Плъстина се оборудваха компютърни зали със свободен режим на ползване и достъп до интернет. Тези зали се ползват предимно от младите хора. Все още има населени места в общините, в които поради ограничения на релефа няма интернет-покритие. Младите хора в тези села са практически изолирани и това създава проблем в задържането им в съответните населени места.

13. Управление на младежката политика

С приемането на Закона за младежта и Националната стратегия за младежта 2012 -2020 г. се децентрализира планирането на политиката за младежта. Дава се възможност на заинтересованите страни на местно и регионално ниво да участват активно при формиране на местните политики за развитие и подкрепа на младите хора. За да бъде гарантирано постигането на целите, е необходимо младите хора в общините да участват активно в целия процес на планиране със свои идеи, мнения и предложения. Изготвянето на Годишните общински планове и Плана за младежта на област Търговище трябва да се базират на задълбочен анализ на потребностите, който да се актуализира в началото на всяка година. Важно условие за успех е създаването на система за наблюдение и оценка на областно и общинско ниво с измерими индикатори. Все още няма изградени областни и общински органи за координация и взаимодействие между институциите, НПО, местните власти и представителите на младежите за изпълнение на политиките за младежта на регионално и местно ниво.

III. ПРИОРИТЕТИ И СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА РЕГИОНАЛНАТА ПОЛИТИКА ЗА МЛАДЕЖТА И МЕРКИ ЗА ПОСТИГАНЕТО ИМ

ОСНОВНИ ПРИОРИТЕТИ:

Приоритет 1. Насърчаване на икономическата активност и кариерното развитие на младите хора

Специфични цели:

- Подобряване на качеството на средното и висшето образование, насърчаване на ученето през целия живот;
- Улесняване на прехода от образование към заетост;
- Насърчаване на работодателите да осигуряват възможности за повишаване на квалификацията на млади работници и служители;
- Улесняване на достъпа до висше образование;
- Създаване на благоприятна среда за професионална реализация и кариерно развитие на младите специалисти;
- Разкриване на нови работни места и развитие на пазара на труда, стимулиращи включването и кариерното развитие на младите хора;
- Насърчаване на икономическата активност на младите хора;
- Активно включване на младите хора в изграждането на пазарна икономика;
- Успешно съвместяване на професионалния и личния живот на младите хора;
- Разширяване на достъпа до услуги за трудова реализация и стимулиране на предприемачеството и развитието на бизнес умения.

Дейности:

1. Осигуряване на чиракуване и стажуване.
2. Засилване на ефективността на връзките между образователните и обучителните институции и бизнеса за улесняване на прехода от образование към заетост.
3. Създаване на възможности за стажове в областната и общинска администрация на студенти от висшите училища.
4. Стимулиране участието на работодатели, които подкрепят професионалната интеграция на младите хора и повишават производителността и адаптивността на заетите младежи.
5. Намаляване на броя на необхванатите и преждевременно напусналите образователната система лица в задължителна училищна възраст.
6. Консултиране на предприемчиви млади хора с цел развитие на собствен бизнес и развитие на мрежа от бизнес центрове в тяхна помощ.
7. Оборудване и адаптиране на работни места за младежи с увреждания.
8. Създаване на условия за баланс между професионалния и личния живот.

Приоритет 2. Подобряване на достъпа до информация и качествени услуги

Специфични цели:

- Улесняване на достъпа до качествени услуги за специална подкрепа на пълноценното, личностно и обществено развитие на младите хора в съответствие с потребностите и интересите им;
- Формиране на информационна политика, насочена към младите хора;
- Осигуряване на достъп до услуги за развитие, основани на младежката работа, индивидуалния подход и оценка на конкретните потребности и особености на младежката възраст;
- Създаване на благоприятни условия за нормалното функциониране на младежкия информационен център;
- Стимулиране на неформалното обучение сред младите хора;
- Развитие на таланта, творческите умения и културното изразяване на младите хора.

Дейности:

1. Подпомагане на младежкия информационен център.
2. Разработване и разпространение на информационни материали.
3. Предоставяне на актуална, систематизирана и достъпна информация.
4. Организиране на областни и общински информационни кампании.
5. Популяризиране формите на неформалното обучение.
6. Насърчаване на приноса на младежката работа за реализация на творческите способности на младите хора.

Приоритет 3. Насърчаване на здравословния начин на живот

Специфични цели:

- Насърчаване на здравословния начин на живот на младите хора;
- Превенция на факторите, създаващи риск за здравето на младите хора;
- Повишаване на сексуалната култура на младите;
- Насърчаване на физическата активност и спорта сред младите хора.

Дейности:

1. Насърчаване и подпомагане на сътрудничеството между здравните специалисти, младежките и спортните организации за утвърждаване на здравословен начин на живот сред младите хора.
2. Подобряване на достъпа на младите до подходящи за тях качествени услуги и до съвременна научна информация по въпросите на сексуалното и репродуктивното здраве, превенция на нежелана бременност и на болести, предавани по полов път.
3. Реализиране на програми за стимулиране на детския и младежки спорт и туризъм.

4. Мотивационни и информационни кампании за повишаване на спортната култура на младите.
5. Повишаване на броя млади хора, практикуващи спортни дейности.

Приоритет 4. Превенция на социалното изключване на млади хора в неравностойно положение

Специфични цели:

- Синхронизиране на младежката политика за лица в неравностойно положение с мерките за закрила на детето;
- Осигуряване на социални услуги за младите хора в неравностойно положение;
- Повишаване капацитета и броя на младежките работници за работа с млади хора в социален риск;
- Насърчаване на сътрудничеството между младежките работници и младежките лидери за приобщаване на младите хора в социален риск;
- Подпомагане на уменията за адаптация и повишаване на пригодността за заетост на младежите в неравностойно положение;
- Ограничаване на предаването на социално изключване между поколенията.

Дейности:

1. Сформиране на работни групи между социални работници и младежки работници.
2. Организиране на младежки семинари, обучения и конференции.
3. Разработване и издаване на Наръчници и ръководства за работа.

Приоритет 5. Развитие на младежко доброволчество

Специфични цели:

- Въвеждане и поддържане на ефективни практики за управление на млади доброволци за набиране, обучение, стимулиране, наблюдение и оценка, както и за признание на постиженията им;
- Гарантиране правата на младите доброволци;
- Насърчаване и организиране участието на млади хора в доброволчески инициативи;
- Удостоверяване и признаване на придобитите знания, опит и умения, получени от младите хора в доброволчески инициативи;
- Популяризиране на младежкото доброволчество в обществото.

Дейности:

1. Организиране на кампании за набиране, ориентиране, обучение, признаване и награждаване на доброволци.
2. Осъществяване на младежки дейности и инициативи с участието на доброволци.
3. Осъществяване на обмен на доброволци и доброволчески практики в България.
4. Организиране на младежки конференции.

5. Подготовка и разпространение на наръчници и ръководства за работа с млади доброволци.
6. Насърчаване и подпомагане на участието на българските младежи в международното младежко доброволчество.

Приоритет 6. Повишаване на гражданската активност

Специфични цели:

- Насърчаване на инициативи на неорганизирани млади хора;
- Насърчаване на самоорганизирането на младите хора;
- Популяризиране и мултиплициране на добри практики на младежка гражданска активност;
- Насърчаване на гражданското образование и обучение по въпросите свързани с правата на младите хора, борбата с дискриминацията и равнопоставеността между половете;
- Младежко лидерство;
- Осигуряване на ефективно представителство на интересите на младите хора във формирането, изпълнението и оценката на секторните политики на национално, областно и общинско ниво;
- Запознаване на младите хора с публичните институции и с начина на тяхното функциониране;
- Насърчаване на създаването и развитието на младежко представителство във взимането, изпълнението и оценката на решения, касаещи младите хора;
- Популяризиране на актуални теми в изпълнение на политиките на Европейския съюз, Съвета на Европа и ООН по отношение на младите хора.

Дейности:

1. Проучване на мнението и нагласите на младежите.
2. Разработване и разпространение на информационни и учебни материали.
3. Организиране на областни информационни кампании.
4. Организиране на конференции, младежки дискусии, конкурси и викторини.
5. Обмяна на опит и добри практики.
6. Създаване на консултативен съвет по въпросите за младежта.

Приоритет 7. Развитие на младите хора в малките населени места и селските райони

Специфични цели:

- Осигуряване на ефективен достъп до информация, обучение и консултиране на младите хора в малките населени места и селските райони;
- Повишаване на икономическата активност и създаване на възможности за професионална реализация на младите хора;

- Електронно приобщаване на младите хора в селските райони към социалните мрежи;
- Насърчаване на участието на младите хора в местното самоуправление.

Дейности:

1. Проучване на мнението и нагласите на младите хора от селските райони.
2. Насърчаване и подпомагане на читалищата, като средища за информация.
3. Разработване и разпространение на информационни и учебни материали.
4. Въвеждане на изнесени мобилни форми на младежка работа.
5. Предоставяне на индивидуални и групови консултации.
6. Организиране на областни информационни кампании.
7. Сформиране на младежки групи за местно развитие.

Приоритет 8. Развитие на межкултурния и международния диалог

Специфични цели:

- Изграждане на умения за работа в мултикултурна среда;
- Насърчаване и подпомагане опознаването на отделните етнически общности и техните култури за стимулиране на толерантност, разбирателство, взаимодействие и диалог между общностите;
- Стимулиране и подпомагане на участието на българските младежи в международни и европейски младежки движения;
- Насърчаване на мобилността на младите хора в страната и в чужбина;
- Популяризиране на Европейското сътрудничество в младежката сфера.

Дейности:

1. Проучване на мнението и нагласите на младежите.
2. Разработване и разпространение на информационни и учебни материали.
3. Организиране на областни информационни кампании, инициативи и събития.
4. Организиране на конференции, младежки дискусии, конкурси и викторини.
5. Обмяна на опит и добри практики.

Приоритет 9. Повишаване на ролята на младите хора в превенцията на престъпността

Специфични цели:

- Стимулиране на активното участие на младите хора в превенцията на престъпността, особено в превенцията на правонарушенията, извършени от млади хора;
- Ангажиране на местната власт, младежките организации и медиите в превенцията на правонарушенията, извършвани от младежи;
- Изграждане на доверие между младите хора и правоохранителните органи;
- Развитие на култура на пътна безопасност сред младите хора.

Дейности:

1. Организиране на информационни и образователни кампании за превенция на правонарушенията, извършвани от младежи.
2. Инициране на нормативни промени, чрез които да бъдат въведени ефективни мерки за превенция.
3. Подбор и подготовка на специалисти във всички видове институции и организации за развитие на нагласите, знанията и умения за оказване на помощ и подкрепа на младежи с поведенчески проблеми.
4. Насочване на спортни прояви за превенция на младежката престъпност в специализираните институции за млади правонарушители.
5. Реализиране на младежките спортни организации в превенцията на детската и младежка престъпност.
6. Подобряване на достъпа до правосъдие и до качествена правна помощ за младите правонарушители.
7. Организиране на програми за пътна безопасност.

IV. ОПИСАНИЕ НА СЪВМЕСТНИТЕ ДЕЙНОСТИ, КОИТО ДОПРИНАСЯТ ЗА ПОСТИГАНЕ ЦЕЛИТЕ НА ОБЩИНСКИТЕ, ОБЛАСТНИТЕ И НАЦИОНАЛНАТА СТРАТЕГИЯ ЗА МЛАДЕЖТА

Планирани дейности по общини, приети с решение на Общинските съвети:

Поради епидемиологичната обстановка през 2021 година много голяма част от планираните дейности в Област Търговище бяха отменени с цел превенция разпространението на COVID-19

V. ОРГАНИЗАЦИЯ И КООРДИНАЦИЯ НА ДЕЙНОСТИТЕ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ

За постигане на ефективно наблюдение и контрол, реализирането на плана ще бъде подчинено на следните **принципи**:

- Прозрачност и отвореност към сътрудничество;
- Ресурсна осигуреност – финансова, техническа и професионална;
- Перспективност – дейностите са съобразени с потенциала за развитие на всички ангажирани в реализацията на плана отговорни институции, както и с политиката на Област Търговище за работа с млади хора и приоритетите на Европейската общност;
- Недопускане на дискриминация, въз основа на религиозни и политически убеждения, етническа принадлежност и други принципи.

Държавната политика за младежта се провежда от Министерски съвет чрез министъра на образованието, младежта и науката. В приетия през 2012 г. от Народното събрание Закон за младежта се регламентират задълженията на държавните органи на национално и регионално ниво, на местните органи на самоуправление и на младежките организации в процесите на планиране и реализация на младежката политика.

Областните управители, в съответствие със Закона за младежта и Националната стратегия за младежта 2012-2020 г. осигуряват и координират провеждането на държавната политика на територията на областта чрез изготвяне на областен годишен план за младежта.

Кметовете на общини са пряко отговорни за планирането и провеждането на младежката политика в общините. Те, заедно с Общинските съвети, осигуряват отчетност, публичност и прозрачност на общинските политики за развитие на младежта, като предоставят на областните управители общинския годишен план за младежта за текущата година и отчет за изпълнение на дейности за предходната година.

Активността на кметовете и общинските съвети в изпълнение на Националната стратегия за младежта осигурява по-висока степен на отзивчивост към нуждите на младите хора и съответствие с принципите на Европейската харта за участието на младите хора в живота на общините и регионите.

Младежките организации осигуряват младежко участие и представителство при формулирането и изпълнението на политиките за младежта. Младежките организации работят в тясно сътрудничество с централните, регионалните и местни органи.

Младежките съвети координират интересите на младите хора в различни области – образование, култура, спорт, екология, здравеопазване, труд и социална политика и др. чрез:

- Участие във формирането, осъществяването и оценката на младежката политика;
- Застъпнически кампании;
- Международно младежко общуване;
- Сътрудничество с общинските и държавни органи на администрацията.

Чрез развитието на Националната информационна система за младежта, администрирана от Министерството на образованието, младежта и науката, ще се осигурява надеждна информация за потребностите на младите хора, както и за планирането, управлението, наблюдението и оценката на политиките за младежта на национално, регионално, областно и общинско ниво.

VI. ДЕЙСТВИЯ ПО НАБЛЮДЕНИЕ, ОЦЕНКА И АКТУАЛИЗАЦИЯ НА ОБЛАСТНИЯ ПЛАН ЗА МЛАДЕЖТА

Наблюдението и контролът ще се осъществяват чрез:

- Организиране и управление на цялостното изпълнение на плана;
- Регулярна комуникация между всички участващи по плана;
- Оценка на управлението на плана;
- Регулярни срещи и контакти между партньорите за осигуряване на оптимална координация и ефективност на дейностите;
- Трансфер на опит.

VII. РЕД И НАЧИН ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ПУБЛИЧНОСТ НА ПЛАНА

За да се осигури ефективност на дейностите за отразяване на степента на активност на заинтересованите страни, в Интернет страниците на Областна администрация и общините редовно ще се публикуват информационни материали и снимков архив, отразяващи изпълнението на плановете за младежта.

За постигане на максимална публичност по плана се предвижда:

- Медийно представяне на областния и общинските планове;
- Осигуряване на информация на всички заинтересувани страни - периодично медийно отразяване;
- Пресконференции по време на изпълнение и за представяне на постигнатото в рамките на плана и резултатите от него;
- Регулярно представяне на актуална информация за развитие на плана.